

Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS

Bezpečnostní management v regionech

Historie a vývoj československé kriminalistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor:

Petr Kučera

Kriminalistika, kriminologie

Vedoucí práce:

JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská, Ph.D.

Kutná Hora.

Rok 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a v seznamu uvedl veškerou použitou literaturu.

Svým podpisem stvrzuji, že odevzdaná elektronická podoba práce je identická s její tištěnou verzí a jsem seznámen se skutečností, že se práce bude archivovat v knihovně VŠ AMBIS a dále bude zpřístupněna třetím osobám prostřednictvím interní databáze elektronických vysokoškolských prací.

V Kutné Hoře, dne 8.2.2020

Petr Kučera

Poděkování

Děkuji Ing. Olze Vojtěchovské Ph.D. za cenné rady, připomínky a za čas, který mi věnovala při vedení bakalářské práce.

Zadání práce

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2019/2020

Student: Petr Kučera

UČO: 26265

Program:	Bezpečnostní management v regionech
Studijní obor:	Bezpečnostní management v regionech
Téma:	Historie a vývoj československé kriminalistiky
Topic:	History and development of the Czechoslovak criminalistics
Vedoucí bakalářské práce:	JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská, Ph.D.
Cíl práce:	<p>Cíl práce: Cílem bakalářské práce je podat ucelený historický přehled o československé kriminalistice, jejím vývoji v etapách, o hlavních osobnostech, pracovištích se zaměřením na historii, jejich současnost a perspektivu. Možná osnova práce:</p> <p>Úvod</p> <ol style="list-style-type: none">1. Úvod do kriminalistiky2. Historický vývoj československé kriminalistiky2.1. Vývoj kriminalistiky do roku 19182.2. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1918-19392.3. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1939-19452.4. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1945-19912.5. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1991 až po současnost3. Nejvýznamnější osobnosti československé kriminalistiky4. Historie, současnost a perspektivy pracovišť československé kriminalistiky5. Závěr
Základní prameny a odborná literatura:	<p>MUSIL, Jan, 1994. Kriminalistika. Praha: Naše vojsko. ISBN 80-206-0423-5.</p> <p>MUSIL, Jan, KONRÁD Zdeněk a SUCHÁNEK Jaroslav, 2004. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9.</p> <p>NĚMEC, Bohuslav, 1959. Učebnice kriminalistiky. Praha: Kriminalistický ústav. ISBN neuvedeno</p> <p>PORADA, Viktor, 2014. Kriminalistika: (teorie, metody, metodologie). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-490-9.</p> <p>PORADA, Viktor a POLÁK Peter, 2015. Kriminalistika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-558-6.</p>

PORADA, Viktor a STRAUS Jiří, 2013. Kriminalistika: (výzkum, pokroky, perspektivy). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-477-0.

STRAUS, Jiří, 2003. Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem: (do roku 1939). Praha: Police history. ISBN 80-86477-18-5.

STRAUS, Jiří a VAVERA František, 2005. Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.: (od roku 1939 po současnost). Praha: Police history. ISBN 80-86477-28-2.

STRAUS, Jiří a VAVERA František, 2012. Dějiny kriminalistiky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-370-4.

STRAUS, Jiří a VAVERA František, 2010. Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-258-5.

SUCHÁNEK, Jaroslav, 1996. Kriminalistika - kriminalistickotechnické metody a prostředky. Praha: Policejní akademie České republiky. ISBN 80-85981-21-1.

Souhlasím se zadáním (podpis, datum): *1.2.2020*

.....
JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská, Ph.D.
Vedoucí bakalářské práce

.....
Petr Kučera
student

Anotace CZ:

Tato bakalářská práce se zaměřuje na podání uceleného přehledu historického vývoje československé kriminalistiky, v souvislosti s vývojem v zahraničí. Představuje souhrn od historických počátků, k jejímu vymezení v systému vědeckých disciplín. Jsou zde uvedeny nejvýznamnější osobnosti československé ale i světové kriminalistiky, pracoviště a instituce tvořící významný podíl na rozvoji této vědecké disciplíny. Cílem této práce je podat ucelený přehled o vývoji kriminalistiky, vyzdvihnout důležitá období, uvést hlavní osobnosti, pracoviště a metody, současně představit jejich aktuální činnost a perspektivy. Aby tento cíl mohl být splněn, byla použita metoda rozboru odborné literatury, věnující se tomuto okruhu problémů. Při zpracování této práce byla využita metoda analýzy odborných publikací, následná syntéza do teoretické roviny. První část práce je věnována vědeckému zakotvení kriminalistiky, představení předmětu, metod a systemizaci. Součástí první části práce je náhled na historický vývoj československé kriminalistiky, v kontextu zahraničního vývoje. Stručně je popsán vývoj od starověku přes středověk. Součástí této kapitoly tvoří rozdělení období československé kriminalistiky, v souvislosti s historickými a politickými aspekty, vytvářející tak ucelený přehled. V každém období jsou představeny používané nejdůležitější metody, osobnosti mající na rozvoji těchto metod podíl. Samostatnou kapitolu tvoří přehled nejvýznamnějších osobností světové i československé kriminalistiky. V poslední kapitole je představení institucí, majících největší zásluhu o rozvoj kriminalistiky. Je zde uveden jejich vývoj, pohled na současnost a perspektivy. Pro ucelení pohledu se část kapitoly věnuje rozsahu jejich činnosti, případně vědeckému přínosu. Nedílnou součástí kapitoly je současné využití některých moderních metod, s ohledem na budoucnost. Kriminalistika jako mladá vědecká disciplína stavěla na základech ostatních vědeckých disciplín, získané vědomosti pak transformovala pro své metody. Dokázala, tak využít poznatky z práva, biologie, antropologie, matematiky, chemie, fyziky, psychologie a jiných. Některé disciplíny jsou však kriminalistice vlastní, sama je vytvořila pro své potřeby. Tím lze dospět k závěru, že ačkoliv je svou povahou kriminalistika chápána jako interdisciplinární obor, vytvořením své vlastní poznatkové báze se jeví jako věda samostatná.

Klíčová slova: kriminalistika, historie, vývoj, forenzní, metody, perspektivy

Anotace EN:

This bachelor thesis focuses on the presentation of a comprehensive overview of the historical development of Czechoslovak criminology, in connection with developments abroad. It represents a summary from historical beginnings, to its definition in the system of scientific disciplines. Here are the most important personalities of Czechoslovakia, but also the world's criminology, workplaces and institutions, which make up a significant contribution to the development of this scientific discipline. The aim of this work is to provide a comprehensive overview of the development of criminology, to highlight important periods, to indicate the main personalities, workplaces and methods, at the same time to present their current activities and perspectives. In order to meet this objective, a method of analysis of professional literature devoted to this circle of problems was used. The method of analysis of professional publications, subsequent synthesis into the theoretical plane, was used in the processing of this work. The first part of the thesis is devoted to scientific anchoring of criminology, presentation of the subject, methods and systemization. Part of the first part of the thesis is an insight into the historical development of Czechoslovak criminology, in the context of foreign development. The development from antiquity through the Middle Ages is briefly described. Part of this chapter is the division of the period of Czechoslovak criminology, in connection with historical and political aspects, creating a comprehensive overview. In each period, the most important methods used are presented, personalities taking a share of these methods. A separate chapter is an overview of the most important personalities of the world and Czechoslovak criminology. In the last chapter is a presentation of the institutions, having the greatest merit in the development of criminology. Here is their development, view of the present and perspectives. For a comprehensive view, part of the chapter deals with the extent of their activities or, where appropriate, scientific contribution. An integral part of the chapter is the simultaneous use of some modern methods, considering the future. As a young scientific discipline, criminology built on the basis of other scientific disciplines, and then transformed the knowledge gained for its methods. She was able to use knowledge from law, biology, anthropology, mathematics, chemistry, physics, psychology and others. However, some disciplines are inherent in criminology, creating them for their own needs. This concludes that, although criminology is understood as an interdisciplinary field by its nature, the creation of its own knowledge base appears to be independent science.

Keywords: criminology, history, development, forensic, methods, perspectives

Obsah

Úvod	9
1 Úvod do kriminalistiky	10
2 Historický vývoj československé kriminalistiky	14
2.1. Vývoj kriminalistiky do roku 1918	15
2.2. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1918-1939	17
2.3. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1939-1945	19
2.4. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1945-1991	19
2.5. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1991 až po současnost	23
3 Nejvýznamnější osobnosti československé kriminalistiky.....	26
4 Historie, současnost a perspektivy pracovišť československé kriminalistiky	33
4.1 Vzdělávací pracoviště.....	33
4.2 Kriminalistický ústav Praha	36
4.3 Ústavy soudního lékařství	44
Závěr.....	47
Seznam použité literatury	50

ÚVOD

O zločinu se dá říct, že je starý jako lidstvo samo. A stejně tak dlouho trvá i boj lidstva s tímto společensky nežádoucím jevem. Boj to byl od prvopočátku velmi nesnadný. Lidské vědomosti odpovídaly dané době a vývoji, často byly determinovány ostatními společenskými normami, případně překážkami. První průkopníci tohoto boje byli často obviňováni z kacířství, zejména v období středověkého dogmatismu, nebo jen z pouhého bláznovství v pozdější době. Jejich nové metody byly podrobovány kritice či jen prostému nezájmu. Houževnatost, píle a zájem o vědecké poznání těchto průkopníků spolu s novými dokonalejšími technickými prostředky a metodami, vedly ke vzniku vědeckého oboru dnes nazývaného kriminalistika.

Cílem práce bylo podání historického přehledu vývoje Československé kriminalistiky v kontextu se zahraničím, používaných metod, nejdůležitějších představitelů a pracovišť zabývajících se problematikou boje s kriminalitou. Pro splnění tohoto cíle byla použita metoda studia, rozboru a analýzy textů odborné literatury, rozhovor a následná syntéza do podoby této práce. Při psaní této práce, bylo také využito i výroční zprávy Kriminalistického ústavu Praha. Přes veškerou snahu o získání aktuální zprávy, je v práci použita poslední veřejně dostupná zpráva z roku 2017.

První část práce je věnována teoretickému poznání kriminalistiky, jejímu předmětu, metodám a určení místa ve vědeckém uspořádání. Další část textu poskytuje obraz historického vývoje československé kriminalistiky v souvislosti s vývojem v zahraničí. Poskytuje výčet důležitých časových období československé kriminalistiky, používaných metod, například daktyloskopie, mechanoskopie, trasologie, biologie, až po metody nové jako jsou mikrostopy, popřípadě analýza DNA. Pro ucelený přehled vývoje kriminalistiky jsou zmíněny i nejvýznamnější osobnosti československé a zahraniční kriminalistiky. V textu je uveden jejich vědecký a praktický přínos pro kriminalistickou vědu, je přiblížena publikační tvorba, která ovlivnila řadu následovníků a patří bezesporu ke zlatému fondu kriminalistiky.

Ve druhé části je pozornost věnována nejvýznamnějším pracovištím a institucím v oboru právního vzdělání, vzdělávacím zařízením pro budoucí policisty a pracovištím zabývajícím se kriminalisticko-technickými a forenzními vědami. Popisuje nejen jejich historický vývoj a problematiku, kterou se zabývají, ale i metody a prostředky, využívané pro potřeby vědeckého poznání vedoucí k odhalování trestných činů pachatelů. Prostor je věnován i osobnostem majícím nespornou zásluhu o rozvoj těchto institucí. Pozornost je věnována i současnosti a perspektivám těchto institucí, zejména v oblasti forenzní genetiky.

1 ÚVOD DO KRIMINALISTIKY

Věda, která usiluje o získání vědeckých poznatků k objasňování trestných činů, je kriminalistika. Ačkoliv boj proti zločinu trvá od samotného počátku lidstva, teprve v 19. století se začíná konstituovat jako vědecká disciplína. Díky rozvoji přírodních a technických věd dochází k vzniku nových vědeckých disciplín a technik dávajících možnost nových perspektiv, např. jak vést úspěšný boj se zločinem. Tento vývoj vede k poznání nových, dosud nepoznaných prostředků dokazování a vytváření vyšetřovacích pokusů. Aby poznatky a metody měly správný rozsah, bylo potřeba sledovat rozvoj i jiných zejména přírodních, společenských a technických věd, využívat dané informace použitelné pro odhalování a dokazování trestné činnosti.

Kriminalistiku lze chápat jako systematickou, vědeckou mozaiku do sebe naprosto zapadajících kamenů. Základními kameny jsou objekty, stopy, předměty a metody. Vytvořením tohoto rámce mozaiky docílíme definice kriminalistiky.

Materiální svět se skládá z objektů, a právě objekty materiálního světa, jsou-li relevantní, zkoumá kriminalistika. Tyto objekty v sobě zahrnují skutkové znaky trestných činů, tedy společensky škodlivých jevů, osobu pachatele, stopy trestných činů včetně jejich nositelů a činnost subjektů, které se podílejí na jejich odhalení. Zkoumáním těchto objektů se zabývají i ostatní vědní disciplíny, nelze tak vystihnout specifickou kriminalistiky odlišující se od jiných vědních disciplín. Tato specifická je dána předmětem vědy. Předmětem kriminalistiky je tedy „zkoumání zákonitostí vzniku, trvání a zániku stop, jejich nalézání, shromažďování, dokumentaci a zkoumání“ (Musil et al. 2004, s.4).

Základním prvkem tvořící mozaiku je stopa, která je důležitým pojmem kriminalistiky. Stopa je hlavním zdrojem informací o trestném činu, která vede k jeho odhalení a objasnění. Stopa má určitá specifika, některé stopy jsou lehce zjištěitelné, kdy není nutné používat vědeckého zkoumání, stačí lidský rozum a smysl pro vnímání. V případech, kdy toto lidské vnímání je nedostačující, jsou namísto vědecké metody poznání, z toho vyplývá, že každou stopu na místě činu je nutné zajistit s ohledem na skutečnosti, že každá stopa má svou určitou proměnlivost v průběhu času (Musil et al. 2004, s.9).

Pro úspěšné odhalování a vyšetřování má kriminalistika vytvořené ucelené metody, kterými zkoumá předměty své gnozeologie. Předkládá tak význam předmětu tím, že sestavuje systém rad a postupů vhodných pro praktické provádění kriminalistické dovednosti.

Metodologii zahrnují metody používané kriminalistickou vědou, ať se již jedná o obecně poznávací metody (pozorování, měření, dedukce, indukce), tak i převzaté metody od jiných vědeckých disciplín zejména z chemie, biologie, fyziky, matematiky, antropologie. Určitou zvláštnost mají specifické metody, které vznikly výlučně pro potřeby kriminalistiky, ta je využívá jen pro svou potřebu. Tyto metody lze charakterizovat jako metody „zevšeobecňování a tvůrčího přizpůsobování poznatků metod jiných věd“ (Musil et al. 1994, s.15).

Každá kriminalistická metoda musí splňovat právní aspekty. Zákonnou přípustnost lze docílit vytvářením kritérií a jejich následné formulace. Metody tak musí respektovat základní zásady trestního řádu, nejsou právními předpisy přímo zakázány, vycházejí ze zásad stanovených trestním řádem pro provádění podobných, výslovně upravených metod, jsou způsobilé ke zjištění pravdy, mají vědecký charakter, tzn. jsou dostatečně citlivé, spolehlivé, průkazné (Musil et al. 2004, s.107).

Vědecká disciplína, má-li být oprávněně nazývána vědou, musí mít i svůj systém. Ne jinak je tomu i u kriminalistiky. Oproti jiným vědám má však kriminalistika jistá specifika, která nedovolují dospět k jasnému systému. Dáno je to především rozsahem a různorodostí vedoucí k nesnadnosti v celkovém uspořádání. Někteří autoři, zejména anglo-američtí, řeší problematiku systému zcela věcně, bez dalších vzájemných vztahů. Jiní řeší problematiku systemizace na dvě části, na kriminalistickou techniku a taktiku. Tato teorie je rozšířena především v Německu, Francii a Švédsku. Ve východní Evropě pod vlivem sovětské kriminalistické školy se na systém nahlíží jako na tříčlenné dělení, respektive pětičlenné (Musil et al. 1994, s.13).

V našich podmínkách dochází nejprve k dělení podle Bohuslava Němce. Ten rozděluje systém na tři části vzájemně propojené a doplňující. Němec (1959, s.20), kriminalistickou vědu dělí na:

1. *Kriminalistickou taktiku,*
2. *Kriminalistickou techniku,*
3. *Pomocné vědy.*

Novější pohled na systém přináší v 70. letech 20. století Ján Pješčak. Ten nahlíží na systém kriminalistické vědy jako na součást, vzájemně propojených a determinujících se částí. Pješčak (1976, s.11), tak přináší dvojčlenné dělení s vymezeným samostatným úvodem.

1. *kriminalistické metody odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti,*

2. *metodiky a technice, odhalování, vyšetřování a prevence jednotlivých druhů trestných činů.*

Zcela nové rozdělení přináší v 90. letech 20. století prof. Jan Musil. Systém kriminalistiky více spojuje s teorií. Musil et al. (1994 s.13), člení systém na tři části:

- I. *Úvod do kriminalistiky;*
- II. *Obecnou část kriminalistiky*
 1. *Kriminalistické učení o trestném činu*
 2. *Kriminalistické učení o stopách*
 3. *Kriminalistické učení o poznání trestného činu*
 4. *Kriminalistické metody odhalování, vyšetřování a prevence trestných činů*
- III. *Zvláštní část kriminalistiky, metodika vyšetřování jednotlivých trestných činů.*

Z tohoto přehledu je patrné, že každý autor má svou systemizaci a při volbě používá jiný přístup, založený a ovlivněný aktuálností dané doby.

Kriminalistika je dnes považována za vědu samostatnou, zároveň interdisciplinární, v níž najdeme zastoupení přírodovědných, technických, ale i společenských oborů, bez kterých by nemohla plnit svou úlohu. Povahou je také vědou penitenciární, významný vztah má ke kriminologii. Velmi blízko má však k trestnímu právu, zejména právu procesnímu, jež upravuje postup orgánů činných v trestním řízení, dále trestnímu právu hmotnému, jež stanovuje podmínky pro ukládání trestů. Úzký vztah má i k soudním disciplínám, soudní patologii, soudní chemii, soudní psychiatrii, které svými poznatky kriminalistiku významně obohacují. Pokud toto shrneme, tak kriminalistika v těsné spolupráci s ostatními vědami plní důležitou společenskou funkci, a tou je ochrana společnosti před trestnými činy (Musil et al. 1994, s.10-12).

Pokud má kriminalistika své vědecké atributy, má i svou definici. Jedním z prvních, kdo se pokusil o definici, byl nestor kriminalistiky Hans Gross, který kriminalistiku definuje jako „*nauku o reáliích trestního práva*“ (Musil et al. 2004, s.3). Dalšími byl Josef Prušák, který v roce 1904 definoval kriminalistiku jako „*vědu o zločinu a trestu jako zvláštních jevech společenských*“ (Straus a Vavera, 2005, s. 6).

Jak již bylo zmíněno československá kriminalistika byla, zejména po druhé světové válce ovlivněna sovětskou kriminalistickou školou. Bohuslav Němec se ve svém díle *Učebnice kriminalistiky* odkazuje na sovětskou definici A. I. Vinberga. Vinberg kriminalistiku definuje následovně „*Sovětská kriminalistika je věda o technických a taktických způsobech a prostředcích, jimiž se vyhledávají, zjišťují a trvale uchovávají a zkoumají soudní důkazy, užívané k objasnění trestných činů, namířených proti socialistickému státnímu zřízení a proti právnímu řádu socialistického státu, jimiž se zjišťují pachatelé a hledají způsoby, jak zabránit trestným činům*“ (Němec, 1959, s.20).

Tato definice zohledňuje úlohu rozvoje metod techniky a taktiky, zároveň však svým způsobem povyšuje roli trestně právní úlohy nad tyto metody. Tato metoda tak byla poplatná své době. Po společenských změnách v 90. letech 20. století bylo však nutné hledat novou, od ideologických aspektů oproštěnou definici.

Nové pojetí, zohledňující spíše metody vedoucí k objasnění trestné činnosti, před rovinou trestně právní přináší kolektiv prof. Jana Musila v díle *Kriminalistika*, chápou kriminalistiku jako „*samostatný vědní obor sloužící ochraně občanů a státu před trestnými činy tím, že objasňuje zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop a zákonitosti vyhledávání, shromažďování a zkoumání stop tím, že vypracovává podle potřeb trestního zákona a trestního řádu metody, postupy, prostředky a operace v zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti*“ (Musil et al. 2004, s.6).

2 HISTORICKÝ VÝVOJ ČESKOSLOVENSKÉ KRIMINALISTIKY

Pro podání uceleného přehledu o československé kriminalistice a jejím historickém vývoji je nutné spojit tento vývoj s historickým vývojem v zahraničí. Zločin je úzce spjat s rozvojem společnosti, jak se postupně rozvíjela společnost, rozvíjí se i zločinnost. Dnes nelze zcela přesně určit, kdy došlo k prvnímu spáchání trestného činu. Za doložený první kriminální čin lze považovat skutek spáchaný ve Starém Egyptě za vlády krále Ramesse IX.

Z dochovaných svitků lze vyčíst, že již před více než 3000 lety měly tehdejší společnosti propracovaný systém na potírání zločinnosti. Ve starověké Číně dohlíželi na dodržování místního práva tzv. desítkáři, kteří měli pověření vstupovat do obydlí a hlásit všechno mimořádné. Starověcí Řekové a Římané, postupovali při potírání zločinnosti podle vydaných zákonů. V Řecku v roce 594 př.n.l. vychází v platnost Solonovy zákony. Právo ve starém Římě vycházelo z úpravy z roku 753 př.n.l., vzniká tzv. kvestura, v dnešním pojetí finanční správa, na potírání zločinnosti byla zřízena pořádková služba. Nejvyšším trestem bylo uvržení do klatby, později trest smrti. Zajímavostí je skutečnost, že v této době ani v pozdějším středověku nebyl známý pojem odnětí svobody. Praxe vycházela z toho, že obžalovaný byl buď osvobozen, při shledání viny trestán tělesně, popřípadě poslán do vyhnanství.

Středověk pohlížel na zločin jako na porušení božího přikázání. Při objasňování zločinnosti nebyla věnována pozornost tomu, jak bude prováděno dokazování zločinu, ale větší váhu mělo přiznání obviněného. Nejčastější metodou doznání bylo mučení, v některých případech až drakonické. Později, jak dochází k rozvoji společnosti a nových společenských směrů, dochází i na poli potírání zločinnosti ke změnám. Do popředí se dostává právo. Začínají se formovat první policejní organizace, které musí mít institucionální zakotvení a oporu v zákonech (Straus et al, 2012, s. 26-29).

Velkým průkopníkem v boji se zločinem se stává v 18. století v Anglii Henry Fielding, prozaik, básník, právník a průkopník kriminalistických postupů. Jako právník vnesl do tehdejší justice nový řád, navrhl reformu policie. Jeho vybudovaná organizace se stala předchůdkyní později proslavené detektivní organizace Scotland Yard. Úspěchem Henryho Fieldinga bylo pořizování seznamů zločinců nejen v samotném Londýně, ale ve spolupráci s ostatními soudci i z celé Anglie (Straus a Vavera, 2010, s. 246).

V 19. století ve Francii stejně jako v Anglii docházelo k bezprecedentnímu nárůstu zločinnosti. Paradoxem v této době bylo, že potíráním zločinu se začal zabývat bývalý odsouzenec a uprchlý galejník Eugène François Vidocq, stojící za první policejní organizací v Paříži známou též jako Sûreté. Dokonalá znalost kriminálního podsvětí, postřeh a vytrvalost stála za obrovskými úspěchy jeho samého a jím vedené organizace. Po odchodu od policie zakládá první soukromou detektivní kancelář v Evropě (Straus a Vavera, 2010, s. 303).

Československá kriminalistika, tak budovala své základy právě z poznatků zahraničních odborníků. Pro úspěšný rozvoj mělo zásadní význam spojení s Rakousko-Uherskou monarchií. Vývoj neprobíhal odděleně a díky tomu tak mohla využívat nové bohaté poznatky ze světové kriminalistiky. Měla tedy velmi slušný základ pro svůj rozkvět v pozdějších letech. Mezi první osobnosti československé kriminalistiky lze bezesporu zařadit českého učenice a fyziologa Jana Evangelistu Purkyně, úředníka pražského policejního ředitelství Františka Protiwenského a pražského četníka Josefa Povondru (Straus et al. 2012, s. 38-39).

Etapy československé kriminalistiky lze rozdělit do několika období, která jsou důležitá tím, že spolu korespondují nejen historicky, ale i politicky. Straus a Vavera (2005, s.10) zachycují vývoj v historickém kontextu a přináší následující rozdělení:

1. *Do roku 1918, kdy české země spadaly do Rakouské a poté do Rakousko-Uherské monarchie;*
2. *Od roku 1918 do roku 1939, období samostatné Československé republiky;*
3. *Od roku 1939, od okupace německou armádou do roku 1945, kdy vznikl Sbor národní bezpečnosti;*
4. *Od roku 1945 až do roku 1991, v tomto roce (15.7.1991) začal být účinný zákon o Policii České republiky a zanikl Sbor národní bezpečnosti;*
5. *Od roku 1991 až po současnost.*

2.1 Vývoj kriminalistiky do roku 1918

V období před rokem 1918 byly české země součástí Rakouské a později Rakousko-uherské monarchie. Kriminalistika využívala některých přírodních a technických věd majících kořeny v dávné historii. Již starověcí Číňané nebo Japonci byli schopni použít otisk prstu k identifikaci osoby, nutno podotknout, že nikoli v rámci vyšetřování trestného činu. Ve středověku se jakékoliv nové metody považovaly za kacířské. Až s nástupem osvícenství v 17. století dochází k začátkům využívání lékařských věd a soudně lékařské vědy v rámci trestního

řízení. V roce 1600 provedl Jan Jesenský první veřejnou pitvu v Praze, své poznatky shrnul v díle *Anatomiae Pragae Anno MDC solenniter administratae historiai*. Za zmínku stojí dílo z roku 1725 Jana Františka Löwa z Erlsfeldu *Theatrum medicoiuridicum*, byla to první soudně lékařská kniha vydaná v Čechách, která systematicky popisuje kapitoly o narození člověka, sexuálních anomáliích, cizoložství, jedech, simulaci chorob, panenství a smilstvu (Straus et al. 2003, s. 9).

Další osobností, která je spojena s kriminalistikou, je Jan Evangelista Purkyně. Tento učenec, fyziolog a zakladatel prvního fyziologického ústavu v Evropě. V roce 1823 představil ve svém díle *Comentatio de examine physiologico organi visus et systematis cutanei*. (*Rozprava o fyziologickém zkoumání orgánu zrakové a kožní soustavy*) poznatek o papilárních liniích na posledních článcích prstů. Ačkoliv tento poznatek byl pouze v rovině biologického zájmu, vytvořil tak základ pro novou vědní disciplínu, daktyloskopii. Pro zahraniční, ale i českou kriminalistiku je další významnou osobností Hans Gross, označovaný za „otce kriminalistiky“. Tento vystudovaný právník, soudce, univerzitní profesor, průkopník boje se zločinem dal do té doby zcela neuspořádanému systému identifikace a vyšetřování řád. Mezi jeho nejvýznamnější dílo patří *Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik* (Straus et al. 2003, s. 11-12).

Česká kriminalistika byla na konci 19. století a začátkem 20. století velmi ovlivňována zahraničními odborníky. Nachází u nich inspiraci a jejich poznatky rozvíjí do své potřeby, rozmach zaznamenala zejména kriminalistická identifikace osob a věcí. Identifikace se prováděla pomocí antropometrie, jejímž zakladatelem byl Alphons Bertillon. Pražský policejní úředník František Protiwenský zprvu prováděl identifikaci pomocí antropometrie, ale záhy přešel na jiný způsob identifikace osob. Tou dobou již antropometrie byla na ústupu, do popředí jeho zájmu se dostává jiný způsob identifikace osob a tím byla daktyloskopie.

Protiwenský, který studoval problematiku daktyloskopie z vlastního zájmu a na své náklady, v roce 1903 založil první daktyloskopickou sbírku, kterou v roce 1908 předal k veřejnému použití. S jistotou můžeme považovat tuto sbírku za jednu z nejstarších na světě. Získané zkušenosti uvedl v knize *Nauka o daktyloskopii a popisování osob*. Souběžně s Protiwenským rozvíjí daktyloskopii i Josef Povondra. Zakládá daktyloskopickou sbírku pro potřeby četnictva, která po sloučení se sbírkou policejního ředitelství v Praze čítá 25 000 daktyloskopických karet (Straus et al. 2003, s. 13).

2.2. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1918-1939

Vývoj kriminalistiky v samostatném Československu navazoval na období Rakouska-Uherska. Po vzniku samostatného státu zaniká daktyloskopické oddělení u poznávacího úřadu pražského a vzniká Ústřední daktyloskopická stanice s celostátní působností. Roku 1922 vzniká při tomto úřadu zvláštní četnické oddělení využívající daktyloskopických sbírek pražského policejního ředitelství. V roce 1922 vzniká na základě nařízení vlády rejstřík trestů.

Kromě daktyloskopické sbírky se dostává do popředí zájmu i fotografie nalézající své uplatnění při identifikaci zločinců, mrtvol, neznámých osob. Poskytovala přehled situace na místě činu, zachycovala důkazy a stopy. Velký význam měla fotografie při provádění expertního zkoumání a vypracovávání znaleckých posudků z oboru daktyloskopie, mechanoskopie a balistiky. Sbírkou fotografií a podobizen byla součástí Všeobecné kriminální ústředny u policejního ředitelství v Praze (Straus a Vavera, 2005, s. 98-102).

Písmoznaectví, v Československu uváděné spíše pod názvem grafologie, se uplatňuje od 20. let 20. století a není příliš bohaté na počet významných poznatků. Za zmínění však stojí práce Roberta Saudka *Vědecká grafologie, Experimentální grafologie, Zločin v písmě*. Písmoznaectví se však ve svých knihách věnovali i jiní významní představitelé československého písmoznaectví, a to Josef Šejnoha, Ladislav Moravec, Otto Fanta a Václav Příhoda. Tito představitelé přispěli k tomu, že československé písmoznaectví je na světové úrovni (Straus et al. 2003, s. 105).

Kriminalistickou disciplínu, kterou převzala kriminalistika nové samostatné republiky, byla trasologie. Základy této disciplíny položil Eugène François Vidocq. Rámec této vědy však poskytl až Hans Gross. Svým systémem povýšil trasologii na soudně uznávaný obor. Československá trasologie přejímala poznatky ze zahraničí, především ze sovětské trasologické školy. Přesto, i u nás vznikají některá zajímavá díla. Na tomto místě můžeme zmínit dílo Petra Chyby *Moderní pomůcky kriminalistiky*. Jako další můžeme jmenovat díla Josefa Šejnohy, Josefa Lebedy či Rudolfa Košťála. Všichni se svou tvorbou podíleli na pokroku Československé trasologie (Straus et al. 2012, s. 284).

Československá kriminalistická balistika byla další vědou nezaostávající za světovým vývojem. Zasloužil se o ní Ladislav Havlíček svým popisem mechanoskopických stop, mající společné rysy s balistickými stopami. Odborná expertní činnost byla zajišťována ve spolupráci s předními odborníky Českého vysokého učení technického v Praze, především profesorem Vojtěchem Jarešem, nebo Otakarem Guadrátem (Straus a Vavera, 2005, s. 73).

Na vzniku a rozvoji mechanoskopie v Československu, ale i ve světě, měl hlavní podíl další český kriminalista, Ladislav Havlíček. Tento vrchní strážmistr u Ústředního četnického pátracího oddělení v Praze, svou pílí a přístupem v oblasti mechanoskopického zkoumání vyloupených pokladen dokázal pozdvihnout mechanoskopii na světovou úroveň, do té doby ve světě nepoznanou. Za svou práci byl jmenován stálým přísežným soudním znalcem v oboru mechanoskopie u krajského soudu trestního v Praze. Své celoživotní poznatky z tohoto oboru shrnul v publikaci *Mechanoskopie* (Straus a Vavera, 2005, s. 114).

Velmi významná byla i tehdejší publikační činnost, vzniká nespočet vysoce odborných publikací vycházejících v nakladatelství J. Guska. Ve 20. letech jsou publikovány knihy od Františka Protiwenského *Nauka o daktyloskopování a popisování osob*, Oldřicha Pinkase a Josefa Povondry *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou*. Petr Chyba publikuje své dílo zabývající se především daktyloskopií, *Moderní pomůcky kriminalistiky*. Jsou vydávány díla jako *Peněžnictví a zločinnost* od Františka Kociána, od Josefa Vávrovského *Zločinci z povolání*. Vladimír Solnař uvádí své poznatky v knize *Zločinnost v zemích českých v letech 1914-1922 z hlediska kriminální etiologie a reformy trestního práva*.

Své publikace vydává i další přední autor Josef Šejnoha *Kriminální psychologie, Učení poznávací, Kriminální technika, Kriminální taktika*. Ve spolupráci s Otto Fantou a Ladislavem Moravcem vydává v roce 1936 své stěžejní dílo ve kterém zahrnuje poznatky z předcházejících děl *Systém kriminalistického vzdělání (psychologie zločinu a zločinnosti)*. František Berka vydává příručku *Soudní a úrazové lékařství* pro studenty a praktiky. Významná je tehdejší časopisecká činnost, vychází časopis *Naše vojsko* obsahující přílohy věnované četnictvu a policii *Bratrství, Četnický obzor, Policejní hlídka* (Straus et al. 2012 s. 49).

Můžeme tedy usoudit, že prvorepubliková kriminalistika opírající se o poznatky světových kriminalistů si dokázala udržet krok s kriminalistikou světovou. Zásahu na tomto konstatování má i význam četnictva v rámci boje s kriminalitou. Četnictvo, jako významná součást bezpečnostního aparátu nového samostatného státu, využívá ve své pátrací službě nejen mnoho kriminalistických metod, oporu jí dotvářejí specializované vědní obory jako kriminální psychologie, grafologie, kriminální antropologie, soudní chemie, toxikologie a soudní lékařství. Svým aktivním přístupem tak napomáhalo rozmachu kriminalistiky jako vědního oboru.

2.3. Vývoj československé kriminalistiky 1939–1945

Temné období republiky je ohraničeno daty 15.3.1939 až 8.5.1945, respektive 16.3.1939 až 9.5.1945, kdy vzniká Protektorát Čechy a Morava. V době celospolečenské nesvobody byly československé bezpečnostní orgány jak kriminální, tak četnické pod správou německých bezpečnostních složek. Četnické pátrací stanice, které měly nemalou zásluhu v boji s kriminalitou, byly zrušeny roku 1942. Používat se mohla pouze německá kriminalistická literatura, česká téměř nevycházela. Důraz je kladen na praktické využití dosavadních znalostí teorie, výzkum upadá do pozadí. Výjimkou, bylo v té době přelomové dílo Ladislava Havlíčka *Mechanoskopie, stopy a znaky řemeslných nástrojů* (Straus et al. 2012, s. 55).

2.4. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1945-1991

Po osvobození republiky v roce 1945 dochází k reformě nejen státního aparátu, ale reforma se nevyhne ani oblasti bezpečnosti. Výnosem Ministerstva vnitra 30.6.1945 vzniká nový bezpečnostní aparát Sbor národní bezpečnosti. Je zrušeno četnictvo a uniformovaná státní policie a obecní policie. Jako ústřední orgán výkonu kriminální služby a kriminalistiky vzniká kriminální ústředna, která má za úkol vedení tehdejší ústřední evidence. Její součástí byly specializované služby identifikační a technické povahy, za úkol měla i provádění vyšetřování specifických trestných činů. Kriminální ústředna spolu s kriminální ústřednou v Bratislavě byly zrušeny v roce 1949. V rámci nově vzniklého Ministerstva národní bezpečnosti byly tyto kriminální ústředny součástí 4. sektoru velitelství Veřejné bezpečnosti. Pozdější reorganizací je vytvořeno Ministerstvo vnitra, jeho součástí je i nově vznikající Hlavní správa Veřejné bezpečnosti, do které jsou začleněny i kriminální ústředny (Straus a Vavera, 2005, s. 13).

Poválečné a pozdější uspořádání bezpečnostního sboru se dotklo i institucí zabývajících se metodami při odhalování trestných činů. Zkoumání kriminalistických stop bylo postupně převáděno na specializovaná pracoviště poskytující orgánům činných v trestním řízení v rámci dohledání odborné expertízy. Za tímto účelem byl v roce 1958 založen Kriminalistický ústav poskytující komplexní služby v rámci zkoumání a identifikace stop. Pro nevyhnutelný vývoj dochází v tradičních kriminalistických disciplínách k značnému pokroku. Do popředí zájmu se již dostávají nové metody zkoumání kriminalistických stop.

Daktyloskopické zkoumání bylo začleněno do působnosti Kriminalistického ústavu. Opouští se od Protiwenského systému, do té doby známého jako *pražský systém*. Nové poznatky tak vedly ke vzniku nové dekadaktyloskopické registrace rozdělující do té doby používané

daktyloskopické karty s obrazci papilárních linií rozšířením základních skupin tak, aby se nový systém stal přehlednější. K rozvoji poválečné daktyloskopie přispěl vydáním svého díla *Daktyloskopie, cheiroskopie a pedoskopie* Václav Nosek. V padesátých letech 20. století se daktyloskopii věnoval František Vodárek (Straus a Vavera, 2005, s. 68-70).

Další disciplína, začleněna do působnosti Kriminalistického ústavu, byla kriminalistická balistika. Nutno podotknout, že velmi pozitivně. Vzniká řada nových metod, přístrojů a jsou rozvíjena různá výzkumná témata balistického zkoumání. Jedním z nich byl tzv. Koubíkův střelofot, jenž pracuje na principu kontinuálního fotografování rozvíjeného válcového pláště, především střel. Provádějí se pokusy na upínací lafetě, pro modelaci balistické křivky střel se používá pneumtická balistická zbraň. Testuje se zařízení na měření odporu spouště, delabolátor nábojů s měřením výtahové síly a další přístroje. Rozvíjí se odborná témata zabývající se identifikačními znaky nábojnic, zkouší se vliv překážek na přesnost pistolových a revolverových nábojů. Nástupem počítačové techniky v 80. letech 20. století dochází ke zkvalitňování výsledků zkoumání. Mezi průkopníky vědecké balistiky v tomto období patřili Antonín Vít, Jan Gargela, František Koubík, Přemysl Liška a Bohumil Planka (Straus et al. 2012, s. 276).

Kriminalistická trasologie, stejně jako ostatní tradiční metody, navazovala na úspěchy předválečného období. Provádějí se významné experimenty stop pneumatik, bosých nohou, otisků zubů, klasifikace obuvi a využívají se metody zajišťování a fixace stop ve sněhu. V tomto směru vedli výzkum Milan Přílepek a Alois Valtr. Pro potřeby archivace vznikají první trasologické sbírky. Podobně jako daktyloskopie nebo balistika je trasologie soustředěna do Kriminalistického ústavu. Problematikou trasologie se zabývali Z. Titlbach, S. Titlbachová, D. Štěchová vydávající publikaci *Zjištění tělesné výšky ze stop obuvi a bosých nohou z místa trestného činu*, V. Porada ve své knize *Teorie kriminalistických stop a identifikace*. Metodikou zajišťování těchto stop a archivaci se věnoval Přemysl Liška a J. Krob (Straus et al. 2012, s. 286-287).

Kriminalistická odorologie v podmínkách domácí kriminalistiky navazovala na princip uvedený českým kynologem Vilémem Eisem, jehož výzkum v oblasti používání služebních psů při pátrání po stopě dal základ pro pozdější využití této metody. Nový rozvoj probíhal v 70. letech 20. století kontinuálně s ostatními zahraničními bezpečnostními sbory. Probíhá aplikování teorií identifikování odorologických stop a dekodování pomocí služebních psů. Biochemickými, fyziologickými a fyzikálně-chemickými podmínkami vzniku tělesného pachu,

podle analýz poznatků přírodních a lékařských věd je uvedena hypotéza identifikačních znaků tělesného pachu nositele. Olfaktronickou, tedy strojovou, metodou získávání identifikačních znaků se zabývá ve své disertační práci Oldřich Vyhnálek *Kriminalistická odorologická identifikace*. Přes význam této práce není stále vytvořeno odborné poznání na takové úrovni umožňující využití přístrojů na určení individuality pachu (Straus et al. 2012, s.293).

Novým pojmem pro kriminalistiku se stává mikrostopa. Existovalo určité povědomí o stopách mající velmi malé rozměry, ale tato představa neodpovídala skutečné charakteristice. Až vědeckým a technickým rozvojem a vlivem snah pachatelů o záměrné skrývání a znehodnocování stop na místě kriminalisticky relevantní události dochází k jejímu dalšímu rozvoji. Kriminalistika tak začíná svou pozornost soustřeďovat na ty stopy, které svou specifíčností a existencí nemohl pachatel při svém jednání vnímat. Zpočátku se vytvářela snaha zahrnout, tyto specifické stopy do samostatných kriminalisticko-technických stop. Později začal převládat názor, že tyto stopy jsou součástí všech kriminalisticko-technických stop, mimo stop paměťových. Vznik současného pojmu mikrostopa lze ohraničit roky 1972 až 1979, kdy byl pojem mikrostopa oficiálně uznán i v tehdejší Československu. V rámci expertní činnosti vznikají nové laboratoře a speciální přístroje, do používání je uvedena elektronová mikrosonda a jsou rozvíjeny metody optické mikroskopie, infračervené spektrofotometrie a hmotnostní spektrometrie (Straus a Vavera, 2005, s. 95-96).

Z publikační činnosti je významná disertační práce Pavla Mencla *Mikrostopy a jejich role v odhalování trestné činnosti*, definující mikrostopy jako pojem a uvádí jejich klasifikaci. Mezi další přední odborníky patří Jaroslav Suchánek, který mimo jiné uvádí zpřesněnou definici. „*Mikrostopy jsou kriminalistickotechnické stopy, které pro své nepatrné geometrické rozměry, malé množství hmoty, nízkou koncentraci na nebo v nositeli, malou změnu ve struktuře nositele nebo malý odraz funkčních a dynamických vlastností jsou prostým okem slabě viditelné nebo neviditelné a pro účely vyhledávání nebo fixace nebo zajišťování nebo zkoumání nebo vyhodnocování vyžadují použití současných špičkových metod a prostředků*“ (Straus et al. 2012, s. 300).

Na historii kriminalistické biologie zabývající se především v té době serologickými metodami určování skupinové příslušnosti krve uvedené Paulem Uhlenhuthem a Janem Jánským navazuje molekulární biologie. Ta znamená velký posun v identifikaci osob pomocí velmi malého množství biologického materiálu. Do popředí zájmu se dostává metoda analýzy DNA, metodou identifikace osob na základě rozboru segmentů DNA, které je pro člověka

jedinečné a neopakovatelné. Kriminalistickou biologii v Československu v této době rozvíjela řada odborníků, například Jaroslav Mayer, Milan Laupy nebo Petr Makovec (Straus et al. 2012, s. 304).

Samostatnou kapitolou je soudní lékařství, tvořící nedílnou součást vyšetřování násilných trestných činů. Problematice soudního lékařství se věnuje Edward Knobloch, jeho dílo *Soudní lékařství a lékařská kriminalistika* a ostatní se nezapomenutelně zapsaly do historie nejen Československého, ale i světového soudního lékařství. Soudním lékařstvím se zabýval taktéž Jaromír Tesař svými publikacemi *Soudní lékařství pro stomatology*, *Soudní lékařství pro právníky*, *Soudní lékařství pro kriminalisty* (Straus et al. 2012, s.60).

Ucelené dílo, obsahující všechny dosud poznané vědomosti z kriminalistiky sepsal Bohuslav Němec, považovaný za „nestora“ Československé kriminalistiky. Tento odborník a první náčelník Kriminalistického ústavu napsal za svou vědeckou kariéru nespočet odborných publikací, které se opírají zejména o sovětskou kriminalistickou školu. Za jeho stěžejní dílo lze považovat pětisvazkové *Učebnice kriminalistiky* popisující spíše praktickou stránku kriminalistiky. Spolupracoval s Vladimírem Chylíkem a Stanislavem Černínem, vytvořil tak pro potřeby příslušníků Veřejné bezpečnosti a Státní bezpečnosti kapesní vydání *Kriminalistické příručky*. Dokázal na svou dobu jako první československý kriminalista vytvořit systém v kriminalistické vědě, který byl po dlouhou dobu využíván.

Dalším odborníkem, který si získal věhlas, byl v 70. a 80. letech 20. století Ján Pješčák publikující řadu významných prací, za zmínku stojí *Úvod do kriminalistiky*, *Výšetrovacie verzie*. V autorské spolupráci s B. Němcem a R. S. Bělkinem vydává *Nástin úvodu do studia kriminalisticko-bezpečnostních oborů*.

Miroslav Protivinský vydává publikaci „*Kriminalistická stopa*“ a *Dekódování informace z kriminální činnosti*. Postupně vycházejí díla i ostatních odborníků, svá díla publikují Zdeněk Titlbach, Vladimír Prerad, Miroslav Vychodil, Jaroslav Soukup, Viktor Porada, Jan Musil, Josef Heřmánek, Ľudevít Penzeš. Časopisecká tvorba je zastoupena pravidelným vydáváním časopisu *Kriminalistický sborník*, dále vychází jako čtvrtletník *Československá kriminalistika*. Všichni tito významní autoři svými publikacemi utvářeli a dotvářeli obraz československé kriminalistiky nejen doma, ale i v zahraničí (Straus a Vavera 2005, s. 14-19).

2.5. Vývoj československé kriminalistiky v letech 1991 až po současnost

Období od roku 1991 je zpočátku poznamenáno reorganizačními a personálními změnami souvisejícími s novým politickým a bezpečnostním systémem nejen v tehdejší Československu, ale i v ostatních postkomunistických státech. Tyto změny se velmi silně odrazilily na vzestupu kriminality. Kriminalistika tak byla nucena, na tento vzestup a nové formy páchaní trestné činnosti reagovat.

Úkolem kriminalistiky bylo poskytnout orgánům činných v trestním řízení takové metody, které by tento vývoj dokázal zvrátit. Nástupem nových technologií a přístrojů získává kriminalistika účinné nástroje v potírání zločinnosti. Navazuje tak na dosavadní velmi slušnou, mnoho let budovanou úroveň ať již v praktické, nebo v teoretické rovině. Praktickou úroveň tvořil hlavně Kriminalistický ústav, odbory kriminalisticko-technické expertízy, soudní lékařství a inženýrství. Teoretickou základnu tvořili především publikující odborníci, významnou úlohu plnilo školství (Straus et al. 2012, s. 67).

Po stránce metod vedoucích k odhalování stop trestných činů navazuje kriminalistika na bohaté zkušenosti získané v průběhu let v oblasti daktyloskopie, balistiky, trasologie, molekulární biologie, biomechaniky. Za úspěchy novodobé daktyloskopie stojí, zásluhou Josefa Holubce, uvedení do provozu moderního daktyloskopického identifikačního systému AFIS2000 v roce 1994. V roce 2008 byla zavedena novější verze AFIS-BIS kompatibilnější se všemi státy EU, zpracovávající mimo otisků prstů i otisky dlaní. Daktyloskopií se zabývají Vladislav Nožička a Zdeněk Rudáš.

Díky moderní výpočetní technice se rozvíjí i balistika, do popředí zájmu se dostává ve spolupráci s pracovníky ústavů soudního lékařství biobalistika, která řeší účinky energie střel na lidský organismus. Zaváděn je systém obrazové analýzy LUCIA, software pro typování zbraní podle vystřelených střel EBIS používaný balistiky nejen u nás, ale i v zahraničí. Pozoruhodných úspěchů dosáhl i vývoj nového technického vybavení. S úspěchem se setkává zavedení přístroje pro měření odporu spouště, případně uvedení do provozu inteligentního čítače s kontaktními hradly pro měření rychlosti střel, měření výtahové síly se provádí pomocí delaborátoru nábojů. Snímání povrchu střely a dna nábojnice pomocí skenování umožňuje digitální zařízení BallScan. Na dříve používaný střelofot navazuje nový systém Lucia BallScan umožňující nejen snímání povrchu střel a nábojnic, výhodou je i možnost mikroskopické komparace a archivace v Ústřední sbírce balistických stop. Obor balistiky zastupuje Bohuslav Planka, své poznatky shrnul v díle *Kriminalistická balistika* (Straus et al. 2012, s. 266-278).

Balistice, především ranivé balistice se věnuje Ludvík Juříček, zabývající se účinky střel na biologický cíl. Své poznatky pro laickou ale především odbornou veřejnost shrnul ve své obsáhlé monografii *Ranivá balistika Technické soudnělékařské a kriminalistické aspekty*.

Česká kriminalistická trasologie pokračující ve svém vývoji opírá se o nové poznatky z oblasti medicíny, biomechaniky, zavádí zcela nový systém identifikace trasologických stop uvedením počítačového trasologického informačního systému TRASIS v kombinaci s grafickým systémem analýzy obrazu LUCIA. Velký význam má i vydání kolektivní práce předních trasologů *Kriminalistická trasologie*. Trasologií se zabývají i další autoři jako Martin Vomáčka, Dagmara Nováková, Jan Vrba a Jiří Demel (Straus et al. 2012, s. 288).

Ve vývoji kriminalistické biologie byl dalším milníkem pokrok v genetice. Do té doby bylo možné určit pouze druhovou příslušnost zanechaných biologických stop eventuelně rozlišit pohlaví, věk, rasu a zdroj krve. Vývojem molekulární biologie došlo k poznání lidské DNA a jejího profilu, zdroje takových informací, které nebylo do té doby možné používanými metodami určit. V České republice je profilu DNA poprvé využito v roce 1992, od této doby je profilace DNA součástí vyšetřování násilných trestných činů. Od roku 2002 je zavedena národní databáze DNA využívající počítačový software CODIS. Zde je na místě uvést příslušné legislativní opatření v rámci ochrany osobních údajů, zejména zákon o Policii ČR a Závazný pokyn policejního prezidenta č.88/2002. Pro analýzu srovnávacích vzorků funguje od roku 2007 laboratoř vybavena špičkovými přístroji s potřebným počítačovým systémem. Pro obor je to jednoznačně přelomový okamžik, kriminalistika tak dostává do svých rukou mocný nástroj pro odhalování závažných trestných činů, mnohdy velmi starých. Molekulární biologii rozvíjel Jaroslav Mayer, Milan Laupy (Straus et al. 2012, s. 304).

Jedním z dalších předních odborníků v oboru analýzy DNA je Halina Šimková. Jako zástupce Kriminalistického ústavu v rámci Interpolu se zúčastnila identifikace českých obětí tsunami v Thajsku v roce 2005. Je spoluzakladatelkou České společnosti pro forenzní genetiku. Pro popularizaci forenzní genetiky laické veřejnosti vydala publikaci *Breviář forenzní genetiky* (interview s Mgr. Halinou ŠIMKOVOU forenzní genetička. Praha 16.10.2019).

Na biomechaniku navazuje v 90. letech 20. století forenzní biomechanika. Svým profilováním naplňuje gnozeologickou a institucionální funkci vědního oboru zabývajícího se rozluštěním informace z místa činu na základě pohybové činnosti a chování člověka, například grafologických stop, stop ručního písma, posuzování pádů, specifické zátěže jednotlivých částí lidského organismu, významné využití nalézáme při zkoumání vztahu mezi určitou

charakteristikou motorového vozidla a konstrukcí vnitřní výbavy ve spojitosti s chováním řidiče. Pro praxi je velkým přínosem i vzájemná interakce mezi osobami při vedení osobního útoku. Výzkumu biomechaniky se zprvu věnuje Viktor Porada spolu s Vladimírem Karasem, kteří tvoří jádro vědeckého výzkumu této forenzní disciplíny. V roce 1994 je na základě vypracovaného znaleckého posudku tato forenzní disciplína plnohodnotně uznána zásluhou Vladimíra Karase. Pro současné vyšetřování je zcela běžné vyžádání i posudku v oboru forenzní biomechaniky. Tento zájem dokazuje, že forenzní biomechanika si našla cestu v boji se zločinem a plně si zaslouží své místo v kriminalistické vědě. Na práci Vladimíra Karase v tomto oboru v současnosti navazuje Jiří Straus (Straus a Vavera 2005, s. 131).

Vývoj československé kriminalistiky dle mého názoru probíhal zcela kontinuálně s jistou determinací v ohledu na vývoj ve světě. Zprvu tato skutečnost byla dána faktem, že české země byly součástí Rakouska-Uherska. Po vzniku samostatné republiky docházelo ve společnosti k převratným změnám, těmito změnami nebyla ušetřena ani kriminalistika. Přijímala vše nové, co mohlo jen trochu usnadnit odhalování trestné činnosti. Rozvoj však zhatil nástup nacismu a okupace republiky. V prvních poválečných letech navazovala kriminalistika na prvorepublikové úspěchy. Po roce 1948 došlo k politickým a společenským změnám, tyto změny se nevyhnuly ani kriminalistice. Přesto si však tato věda našla místo i v novém politickém systému. Zločin jako takový je fenomén, na který musí každý politický režim účinně reagovat. Vzniká tak ucelený systém institucí sloužící k odhalování nezákonných činností. Své místo v systému nacházejí nové metody, rozvoj provází nadále i tradiční metody.

3 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ OSOBNOSTI ČESKOSLOVENSKÉ KRIMINALISTIKY

Československou kriminalistiku v praktické i teoretické rovině pomáhali rozvíjet její představitelé a navazovali tak na zahraniční osobnosti. Vzhledem k množství těchto osobností si dovoluji vybrat ty osobnosti, které mají zásluhu na vývoji kriminalistického praktického poznávání, popřípadě na vývoji kriminalistické teorie ve spojitost se světovou kriminalistikou. Nevýznamnější představitelé ze zahraničí, jsou uvedeni jako první s ohledem na jejich klíčové postavení v rámci historické vazby na československou kriminalistiku.

Hans Gross (26.12.1847-9.12.1915), vystudovaný právník, soudce, univerzitní profesor v Praze a Grazu považovaný za zakladatele moderní kriminalistiky, osobnost nahlížející na kriminalitu ve své době zcela jiným pohledem. Ze své osobní praxe projevoval snahu o přiblížení trestního práva a tehdejších přírodních věd ve spojitosti s kriminologií a kriminální psychologií. Zakladatel kriminalistického institutu v Grazu, Kriminálního muzea a Archivu pro kriminologii. Během svého života vydává mnoho publikací snad nejznámější a výše zmíněná bible kriminalistiky *Handbuch für Untresuchungsrichter (Příručka pro vyšetřující soudce)*, vydaná v roce 1893, pro její zajímavost i v následujících letech vydávána až do roku 1977. Tato příručka měla za úkol usnadnit práci vyšetřujícím soudcům, dodat do jejich podvědomí určité zákonitosti. Gross ve své bohaté činnosti, na rozdíl od ostatních, zabývajících se pouze danou problematikou, dokázal vnést určitou systematiku.

Věnoval se chemii, biologii, mikroskopii, fyzice, psychologii, lékařství, jeho neutuchající zájem zasahoval do antropometrie, později do daktyloskopie. Tyto poznatky se snažil skládat do určité mozaiky utvářející ucelený obrazec přírodních věd ve spojitosti s právem k dosažení spravedlnosti. Své poznatky kromě „bible kriminalistiky“ dokázal přenést i do dalších děl. Pro lepší přehlednost v českém překladu *Rozhodnutí nejvyššího soudního a kasačního dvoru k §199a trestního zákona, účinného od 27. května 1852, Kriminální psychologie, Vzácné podvody, Encyklopedie kriminalistiky, Souhrnné kriminalistické pojednání, Kriminalistická činnost a postavení lékaře*. Svým přínosem dokázal nejen uvést pojem kriminalistika do tehdejšího povědomí, ale povznést ji na výsluní a uvést ji do systému věd (Straus et al. 2003, s. 36-43).

Alphonse Bertillon (24.4.1853-13.2.1914), syn vysoce postaveného a uznávaného lékaře a antropologa. Ve svém dětství se seznámil s učením Charlese Darwina, Luise Pasteura a jiných vzdělanců té doby. To ovlivnilo jeho tvůrčí myšlení natolik, že se začal věnovat přírodními vědám, hlavně tělesné fyziologii. Jako pracovník francouzské policie dostával denně do ruky popis zatčených zločinců. Svým postupem měření jednotlivých tělesných proporcí dokázal souvislost několika fyziologických parametrů člověka vedoucí k identifikaci zločinců.

Pro svůj výzkum využíval zatčené zločince, pro identifikaci používal nejprve 13 a později 11 identifikačních znaků tělesných proporcí, zejména výšku těla, výšku těla v sedě, šířku rozpětí paží, šířku a délku hlavy, délku pravého ucha, šířku pravého ucha, délku prostředníku levé ruky, délku předloktí levé ruky a délku levého chodidla. V roce 1879 předvádí své poznatky před pařížským policejním prefektem. Setkal se však s obrovským nezájmem zapříčiněným neznalostí a zkostnatělostí tehdejšího systému. Pro svou obrovskou zarputilost však ve své práci pokračoval a s pomocí svého otce dokázal přesvědčit vlivné osobnosti o významu své práce a získat povolení k pokračování ve svém výzkumu. S jistotou můžeme dnes uvést, že první pachatel identifikovaný Bertillonovou metodou byl v roce 1882. V roce 1883 se tak tato metoda dostává k praktickému využití u pařížské policie. Přes počáteční neúspěchy se mu tak podařilo uvést svou metodu na výsluní tehdejšího kriminalistického poznání a získat prvenství v identifikaci osob (Straus et al. 2003, s. 47-50).

William James Herschel (1833-1917), anglický policejní úředník. Daktyloskopií se zabývá při svém pobytu v indické Kalkatě, pro svou práci využil s největší pravděpodobností dávných poznatků starých Číňanů, v době působení v Kalkatě mělo toto město velmi početnou komunitu Číňanů. Vystává tedy otázka, zda daktyloskopování osob vychází z jeho myšlenek, nebo tyto myšlenky převzal a v dané době prezentoval za své. Studium papilárních linií se zabýval v rámci své praxe policejního úředníka zabývajícího se prevencí podvodů při vyplácení důchodů. Jak je známo, gramotnost v době působení v Indii nebyla zcela rozšířena, místo podpisu se uváděl otisk prstu. Herschel měl tak spoustu materiálů ke studiu rozličných znaků papilárních linií vedoucích k poznání o neměnitelnosti těchto znaků v průběhu lidského života (Straus et al. 2003, s. 51-52).

Francis Galton (1822-1911), povoláním lékař zabývajícím se antropologií. V rámci výzkumu se věnuje nejprve Bertillonově metodě měření znaků lidského těla, posléze se zaměřil spíše na identifikaci pomocí otisků prstů. Studii zaměřil tak, aby mohla být daktyloskopie využitelná pro policejní orgány. Soustředil se tedy na otázky neměnitelnosti papilárních linií

v průběhu života, variacemi těchto papilárních linií u většího množství osob, včetně dvojčat a objasnění, zda existuje možnost zjištění na základě předložených otisků prstů, zda tyto otisky již nebyly dříve registrovány. V rámci klasifikace se opíral o poznatky Jana Evangelisty Purkyně.

Své poznatky shrnul do závěru existence 4 základních typů a odvození všech základních typů. Tyto výsledky uvedl v práci *Fingerprints* (Otisky prstů). Poznatky jeho výzkumu tak vedly k zdokonalení klasifikačního systému opírajícího se v této době o antropometrii a daktyloskopii. Tento klasifikační systém uvedl ve svém díle *Fingerprints Directory* (Registrace otisků prstů). Dalton tak položil skutečné základy identifikace osob pomocí studia papilárních linií, které jsou využívány až do současnosti (Straus et al.2003, s. 56-58).

František Protiwenský (1865-1922), policejní úředník na pražském policejním ředitelství, průkopník daktyloskopie v českých zemích. Zpočátku se věnoval Bertillonově metodě. Ve vlastním zájmu však studoval otázky a problémy daktyloskopie. V roce 1903 založil vlastní daktyloskopickou sbírku a roku 1908 předává tuto sbírku daktyloskopických karet k využití do ústřední evidence, čímž vytvořil její základ. Jeho systém evidence byl dlouhou dobu uváděn jako *Protiwenského systém*. Základní daktyloskopické systémy a návod na popisování osob uvádí ve svém díle *Nauka o daktyloskopii a popisování osob* (Straus et al. 2003, s.13).

Ladislav Havlíček (1900-1976), zakladatel a průkopník mechanoskopie a kriminalistické praxe u četnictva a policie. V mládí se vyučil zámečnickem, po absolvování vojenské služby nastupuje roku 1922 jako četník na zkoušku k zemskému četnickému velitelství v Praze. Po absolvování četnické školy je odvelen do Ústí nad Labem, později do Teplic, kde se věnuje zjišťováním stop po různých nástrojích. V roce 1928 pracuje opět u pražského četnictva. Jeho neutuchající píli v tomto oboru nezlomily ani počáteční nezdary, neustále doplňoval své poznatky v rámci své četnické praxe. Roku 1941 je převelen na Ústřední četnické pátrací oddělení sídlící v Praze, kde se specializoval na problematiku vykrádání pokladen pomocí nástrojů, měl tím tak danou možnost ověřování své teorie v praxi.

Roku 1940 vydává svou první učebnici o mechanoskopii na světě „*Mechanoskopie stopy a znaky řemeslných nástrojů*“ Po druhé světové válce je však zproštěn služby a v roce 1948 definitivně propuštěn ze služebního poměru a zbaven funkce stálého soudního znalce. Po emigraci do Spolkové republiky Německo se dostává do USA, kde v roce 1976 umírá (Straus a Vavera 2010, s. 252-253).

Václav Krajník (1947), významný slovenský vědec a pedagog. Po absolvování střední průmyslové školy chemické a navazujícím studiu na Chemickotechnologické fakultě v Bratislavě, nastupuje jako vědeckotechnický pracovník do tehdejšího národního podniku Chemlon. Jeho vědecká dráha začala aspiranturou na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze. Vynikající pracovní podmínky nachází na půdě Nemocnice Ministerstva vnitra, zde se věnuje rozvoji chromatografie. Po nástupu do Ústavu kriminalistiky při Vysoké škole SNB v Bratislavě, pokračuje ve výzkumu fyzikálně-chemických spektrálních metod, především kapalinové chromatografii. Byl mezi prvními, který dokázal využití kapalinové chromatografie při analýze výbušnin. V posledních letech je jeho doménou kriminalistická odorologie a systemizace kriminalistiky. Jeho profesní kariéra je spjata zároveň i s působením na poli pedagogickém. V roce 2000 je jmenován profesorem na Akademii Policajného zboru v Bratislavě, kde ve funkci prorektora řídil vědu a zahraniční vztahy. V současnosti působí na mnoha vysokých školách v ČR (Straus a Vavera 2010, s. 266-267).

Jan Musil (1941) vysokoškolský pedagog, významná osobnost kriminalistiky posledních dvou dekad, odborník na trestní právo, působící několik let jako soudce Ústavního soudu ČR. Jeho profesní kariéra začíná v roce 1963, kdy pracuje nejprve jako právní čekatel a později jako okresní prokurátor v Šumperku. V období let 1967-2003 vyučuje na Právnické fakultě UK. Na téže fakultě je v roce 1985 jmenován do hodnosti docenta a roku 1993 je jmenován profesorem. Po vzniku Policejní akademie ČR, se stává jejím prvním rektorem později jejím prorektorem. V roce 2003 se stává soudcem Ústavního soudu ČR. Své bohaté poznatky z oboru kriminalistika a trestní právo, publikuje v monografiích, vysokoškolských učebnicích. Je autorem mnoha odborných studií a článků v časopisech, vydaných u nás i v zahraničí (Straus a Vavera 2010, s. 273-274).

Bohuslav Němec (1917-1980), významný průkopník a vůdčí osobnost československé kriminalistiky v 50. letech 20. století, pedagog, zakladatel Kriminalistického ústavu v Praze a jeho dlouholetý náčelník. Kriminalistice se začal věnovat v 50. letech minulého století, po ukončení Právnické fakulty v Praze, kde byl jmenován náčelníkem Vědecko-technického odboru Hlavní správy Veřejné bezpečnosti, vedoucím kriminalistického kabinetu při katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

V roce 1958 se stal prvním náčelníkem Kriminalistického ústavu v Praze Hlavní správy Veřejné bezpečnosti, činný byl i v odvětví práva, byl členem vědecké rady Právnického ústavu Ministerstva spravedlnosti, spolu s členstvím v sekci pro trestní právo. Rok 1968 byl jeho

poslední rok v čele Kriminalistického ústavu. V roce 1969 opouští tuto funkci a začíná se věnovat jako pedagog kriminalistice na Právnické fakultě v Praze. Pro svou nestrannost, s kterou vedl Kriminalistický ústav, se však stává nepohodlným. Roku 1971 je propuštěn ze služeb Sboru národní bezpečnosti. Od této doby je jeho činnost soustředěna na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, nejprve na katedře kriminalistiky, později na katedře trestního práva a kriminalistiky. Bohuslav Němec v roce 1974 odchází do důchodu a ukončuje svou pedagogickou činnost. Jeho více jak dvacetiletá publikační činnost měla pro kriminalistiku obrovský přínos, své znalosti publikoval v časopisech *Knižnice pro kriminalistiku*, *Kriminalistika*, *Kriminalistický sborník a Bezpečnost*. Mezi pedagogická díla patří pětisvazková *Učebnice kriminalistiky*, *Kriminalistická příručka* (Straus a Vavera, 2005, s. 46-49).

Ján Pješčak (1925-2015), další přední osobnost kriminalistiky druhé poloviny 20. století, zakladatel a tvůrce moderní kriminalistické teorie v Československu. Člověk zastávající významné vědecké a veřejné funkce. Po studiu na Právnické fakultě v Bratislavě získává v roce 1960 na Právnické fakultě v Praze akademickou hodnost kandidáta právních věd. Kandidaturu obhajuje v roce 1975 v Moskvě, kde se stává doktorem právních věd. V roce 1965 je habilitován docentem.

Roku 1970 se stává mimořádným profesorem a v roce 1975 i řádným profesorem na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Na této fakultě pak působí i jako vedoucí katedry kriminalistiky, případně jako ředitel Ústavu kriminalistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Zastával i veřejné funkce, v roce 1969 je jmenován náměstkem ministra vnitra ČSSR, v roce 1982 se stává ministrem spravedlnosti SSR, později Generálním prokurátorem ČSSR. Mimo jiné působil jako člen v řadě vědeckých rad. Členství měl i v mnoha komisích, především v akademické oblasti.

Aktivitu projevoval i v zahraničních organizacích, byl členem Roadlaceho výboru, mezinárodní organizace trestního práva v Paříži, působil při Výboru Organizace spojených národů pro prevenci zločinnosti a zacházení s provinilci. Ján Pješčak pro svou aktivní činnost byl členem mnoha mezinárodních konferencí a kongresů, přičemž některé sám vedl. Přes tyto vědecké, politické a státní funkce však dokázal působit i na poli publikačním. Jeho publikační činnost je velmi rozsáhlá, je autorem šesti vědeckých monografií, tří celostátních učebnic pro vysoké školy, 221 odborných článků, studií, pojednání a polemik publikovaných v odborných časopisech *Československá kriminalistika*, *Kriminalistický sborník a jiné*. Výčet odborných prací Jána Pješčaka je velmi obsáhlý. Na tomto místě uvádím jen malý zlomek. Svá první

rozsáhlá díla *Výšetrovacie verzie, Úvod do kriminalistiky* prezentuje v roce 1965. Pro potřeby československých právních fakult roku 1976 vypracoval učebnici *Základy kriminalistiky*. V kolektivní spolupráci vydává v roce 1982 a 1986 dva díly publikace *Kriminalistika*. Svě poslední dílo *Zvýšenie úlohy trestného práva pri ochrane mieru a medzinarodnej bezpečnosti* vydává v roce 1990 (Straus a Vavera, 2005, s. 50-58).

Viktor Porada (1943) patří mezi přední odborníky v oblasti kriminalistiky, především v poslední dekádě 20. století a začátku 21. století. Je absolventem Českého vysokého učení technického v Praze, Fakulty tělesné výchovy a sportu na Univerzitě Karlově v Praze, Vysoké školy Sboru národní bezpečnosti v Praze. Svou činnost vyvíjel i jako kriminalistický expert v Kriminalistickém ústavu. Později se stává prvním rektorem Akademie policajného zboru v Bratislavě. V současnosti působí na Vysoké škole finanční a správní. Patří mezi přední odborníky v oblasti soudního inženýrství, lékařství a forenzní biomechaniky. Jeho výzkum je soustředěn na oblast teorie kriminalistických stop a identifikace, dále na metodiku a kriminalistickou techniku vyšetřování trestných činů. V současnosti je pro svou vědeckou činnost uznáván i v zahraničí. Svě bohaté poznatky předává ve vydaných knihách sepsaných jako monografie *Teorie kriminalistických stop a identifikace*, nebo v kolektivní spolupráci *Kriminalistika, Kriminalistika-úvod, technika, taktika, Kriminalistická metodika vyšetřování, Kriminalistika, Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)* (Straus a Vavera, 2010, s. 283-284).

Miroslav Protivinský (1924-2015), významný pedagog. Svou kariéru začíná krátce po druhé světové válce jako příslušník kriminální úřadovny. Po studiu práva na pražské právnické fakultě, zde působí jako pedagogický pracovník. V roce 1969 je pověřen výkonem funkce ředitele Kriminalistického ústavu v Praze. Na této funkci však setrvává jen do roku 1970 a vrací se zpět na právnickou fakultu v Praze, kde působí až do roku 1989. Během své profesní kariéry získává vědeckou hodnost doktora věd, posléze hodnost docenta a profesora. Po společenských změnách v roce 1990 se stává členem rady ministra vnitra, předsedá komisi pro zřízení Policejní akademie. Po krátké přestávce způsobené zdravotními problémy se zapojuje do oblasti soukromého školství. Za svou kariéru vytvořil bezpočet odborných publikací, případně studií zaměřených na kriminalistickou praxi, například *Vyšetřování krádeží a loupeží, Rekognice v přípravném řízení, Kriminalistická stopa, Dekódování informace z kriminalistické stopy*. Ve spoluautorství pak publikaci *Teorie a praxe dokazování v trestním řízení znovupoznáním osob a věcí*. Významná byla činnost i v rámci dopisování do odborných časopisů, dlouhá léta dopisoval do *Kriminalistického sborníku, Kriminalistika* (Straus a Vavera 2010, s. 286-287).

Edward Knobloch (1898-1957), vystudovaný lékař na Univerzitě Karlově v Praze, se již během svých studií na lékařské fakultě zajímal o soudní lékařství. Po ukončení studií nastoupil do Ústavu soudního lékařství Univerzity Karlovy v Praze. Jako mladý asistent se začal plně věnovat případovým a experimentálním studiím zvláště v oblasti sérologie. Po odchodu z ústavu v roce 1929 nastoupil na Policejní ředitelství v Praze jako policejní lékař, své získané poznatky tak mohl doplňovat novými poznatky z oboru policejního lékaře a spoluutvářet obraz policejního lékařství. V poválečných letech nastoupil do Ústavu soudního lékařství v Hradci Králové. Tam získává titul docenta, později je jmenován profesorem. V roce 1951 se vrací zpět do Prahy a zakládá oddělení lékařské kriminalistiky při Ústavu soudního lékařství. Celoživotní poznatky prezentoval v mnoha dílech a monografiích, kterými jsou například *Duše a zločin*, *Pohlaví a zločin* a *Lékařská kriminalistika* (Straus et al. 2012, s. 216).

Jaromír Tesař (1912-2004) již během svého studia medicíny působil na půdě Ústavu soudního lékařství v Praze. Po promoci v roce 1937, habilitaci v roce 1946 a jmenování docentem se v roce 1957 stává přednostou Ústavu soudního lékařství v Praze a vedoucím katedry soudního lékařství Fakulty všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze. Doktorát lékařských věd získává v roce 1963, profesuru ze soudního lékařství v roce 1968. Po odchodu do důchodu působil nadále v ústavu jako konzultant. Jako představitel oboru dokázal plně své poznatky transformovat do ucelené zdravotnické koncepce. Pro posluchače lékařských a právnických fakult sepsal několik rozsáhlých monografií, jednou z nejrozsáhlejších byla *Soudní lékařství z let 1968 a 1976* (Straus et al. 2012, s. 217).

Michal Dogoši (1945) od roku 1974 do roku 2002 primář Vojenského ústavu soudního lékařství Ústřední vojenské nemocnice Praha. V roce 1969 promuje a nastupuje na patologicko-anatomické oddělení v Bratislavě. Už jako asistent nastupuje do Vojenského ústavu soudního lékařství Ústřední vojenské nemocnice v Praze. Vlivem okolností se záhy stává primářem tohoto ústavu, ve funkci je až do roku 2002. Docentem se stává v roce 2005. Po dobu jeho primariátu se ústav dostává, mezi přední ústavy soudního lékařství. Stojí za vytvořením histologické laboratoře, rozvojem toxikologie a sérologie na tomto ústavu. Patří mezi přední odborníky na problematiku zranění střelnou zbraní a výbušninou. Své bohaté poznatky převáděl do odborných publikací, jako spoluautor participoval na mnoha vysokoškolských učebnicích, instruktážních filmech a vysokoškolských skript (Straus a Vavera 2010, s. 242).

4 HISTORIE, SOUČASNOST A PERSPEKTIVY NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH PRACOVIŠŤ ČESKOSLOVENSKÉ KRIMINALISTIKY

Pro úspěšné odhalování trestných činů je zapotřebí mnoha institucí, které svou činností napomáhají k tomuto nesnadnému úkolu. Každý trestný čin je bezesporu protiprávní a každý stát založený na právním systému musí vytvářet podmínky pro jeho důkladné vyšetření. Ochrana zdraví a života občanů, jejich majetku je zakotvena ve všech ústavách, naší nevyjímaje. Stát tak zcela logicky vytváří síť pracovišť a institucí, jejichž úkolem je podle práva tyto protiprávní činy, odhalovat, vyšetřovat i trestat. V této kapitole je uveden popis hlavních institucí a nejdůležitějších pracovišť československé, potažmo české kriminalistiky.

4.1. Vzdělávací pracoviště

Kriminalistiku poprvé uvedl na akademickou půdu Právnické fakulty v Praze počátkem 20. století August Miříčka. V rámci Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze byl později sloučením *Kriminalistického muzea a Kriminálního archivu* vybudován *Kriminologický ústav*, jehož součástí se staly i archivy tehdejšího ministerstva spravedlnosti. V letech první republiky se na Právnické fakultě v Praze koná výuka souvisejících disciplín jako je soudní lékařství pro právníky, soudní psychiatrie, pod vedením zkušených pedagogů. V době německé okupace je Kriminologický ústav jako takový zrušen, stejně jako výuka na všech vysokých školách. Sbírky a materiál tak přešly na německou právnickou fakultu.

Poválečná situace měla tendenci oživit zaniklý Kriminologický ústav, situace však nedovolila tuto tendenci uvést do života a ústav tak definitivně zanikl. Nové společenské zřízení se k zájmu o kriminalistiku v právním pojetí začalo zajímat až v 50. letech 20. století, kdy výuku v té době nepovinných přednášek z oboru kriminalistiky prováděli externí pracovníci katedry trestního práva pod vedením Bohuslava Němce, ve spolupráci s tehdejším vědecko-technickým odborem Hlavní správy Veřejné bezpečnosti. Byla tím vytvořena nová platforma pro systematickou výuku a rozvoj kriminalistiky v rovině teoretické a praktické. To vyústilo ve vydání nových zákonných úprav v rámci trestního řízení, které dodávají právní sílu účastníkům trestního řízení, zejména vyšetřovatelům, stejně tak zástupcům prokuratury.

Tyto změny vedly k dalšímu posílení kriminalistické vědy ve spojitosti s právem. V 60. a 70. letech 20. století byla výuka kriminalistiky realizována zprvu na katedře trestního práva, později na samostatné katedře kriminalistiky pod vedení tehdejšího profesora Jána Pješčaka, nutno dodat, že systém se v průběhu let několikrát změnil. Pro tehdejší výuku příslušníků Sboru národní bezpečnosti, zabývajících se úlohou vyšetřování, je zřízen kriminalistický směr právnického studia pod záštitou Ústavu kriminalistiky při Právnické fakultě v Praze. Studium tohoto směru na Právnické fakultě bylo zrušeno v roce 1974, kdy dochází ke vzniku Vysoké školy Sboru národní bezpečnosti.

Po společenských změnách 90. let dochází i ke změně v přístupu výuky kriminalistiky na právnických fakultách nejen v Praze, ale i na ostatních vysokých školách a univerzitách. Dochází však po letech systematického povinného vyučování tohoto předmětu ke změnám, kriminalistika se stává předmětem volitelným, výuka tak probíhá pouze v informativní podobě.

V současnosti výuka kriminalistiky probíhá na právnické fakultě v Praze, kde výuku zabezpečuje oddělení kriminalistiky externími pracovníky jednotlivých metod kriminalistické vědy. Na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně je výuka kriminalistiky součástí katedry trestního práva, obdobně na Západočeské univerzitě v Plzni, nebo v Olomouci. V sousedním Slovensku probíhá rozsáhlá a podrobná výuka kriminalistiky na všech školách právního zaměření. Hlavní směr udává Akadémia policajného zboru v Bratislavě, dále Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě, Banské Bystrici, Trnavě, Košicích (Straus et al. 2012, s. 159-170).

Doba, kdy dochází k nárustu, větší organizovanosti a globalizaci kriminality, by měla vést v perspektivním hledisku ke zvýšenému úsilí vrátit při výuce práva kriminalistiku zpět mezi povinné předměty už jen proto, aby nedocházelo ve veřejném mínění k pocitům nedostatečné kvalifikace osob zabývajících se nejen vyšetřováním v policejním smyslu slova, ale i v justiční sféře.

V roce 1973 dochází ke vzniku Vysoké školy Sboru národní bezpečnosti se sídlem v Praze. Faktickou činnost pak škola zahajuje v roce 1974. Škola poskytovala výuku výhradně příslušníkům tehdejších ozbrojených složek, včetně vojáků a příslušníků sboru nápravných zařízení. V roce 1986 dochází k určité změně v organizaci fakult a jejich decentralizaci. V Praze je ponechána fakulta Veřejné bezpečnosti a Státní bezpečnosti, v Bratislavě fakulta vyšetřování a v Holešově fakulta ochrany státních hranic. Konec Vysoké školy SNB nastává pod vlivem společenských a politických změn v roce 1990.

Nově vzniklý Institut federálního ministerstva vnitra pro výchovu a vzdělávání přebírá práva a povinnosti Vysoké školy SNB, studentům je přerušeno studium s návrhem na dokončení studia na jakékoliv vysoké škole s právnickým zaměřením. Tím končí v historickém kontextu krátký život této vysoké školy. Ačkoliv doba ani nové politické uspořádání nebylo zprvu nakloněno k myšlence nové samostatné vysoké školy v gesci Ministerstva vnitra, zhoršená bezpečnostní situace a nárůst obecné a vznik zcela nového druhu kriminality a s tím spojená potřeba nových, vysokoškolsky kvalifikovaných policistů, byly velmi silným argumentem pro její vznik. Buduje se tak vysoká škola univerzitního typu, v té době již podle zcela jiných parametrů a hodnot.

Vzniku nové školy předcházela řada legislativních, právních a organizačních kroků. Pro přípravu byl zřízen organizační výbor složený se zástupců ministerstva vnitra, institutu federálního ministerstva vnitra pro výchovu a vzdělávání, poslanců, zástupců ostatních vysokých škol a pracovníků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Konečný návrh vzniku nové školy byl představen Akreditační komisi vlády ČR v roce 1991. Nová vysoká škola tak po schválení akreditační komisí vzniká na základě zákona č. 232/1992 Sb., Zákon o policejních vysokých školách a o zřízení Policejní akademie. Jednalo se o zcela novou vysokou školu, proto bylo potřeba vytvořit právní předpisy, dát škole status a provést personální opatření. Prvním rektorem se stává JUDr. Jan Musil. Vlivem rozpadu federace vzniká v sousedním Slovensku Akadémia policajného zboru, poskytující doktorské, magisterské a bakalářské studium. Výuka kriminalistiky je zabezpečena katedrami kriminalistiky a forezních věd a katedrou vyšetřování (Straus a Vavera, 2005, s. 206-210).

Současný systém vzdělávání pro potřeby Policie ČR zabezpečuje Střední policejní škola a Vyšší policejní škola se sídlem v Holešově, Vyšší policejní škola a Střední policejní škola v Praze-Hrdlořezích, jejichž zřizovatelem je Ministerstvo vnitra ČR, poskytující střední a vyšší vzdělání budoucích policistů, výuka je koncipována na principu všeobecného vzdělání doplněného odbornými předměty z bezpečnostní tematiky, práva, dopravní činnosti, střelecké přípravy a kontroly kriminality, pro studenty vyšší odborné školy je koncipována jako nástavbová s jednotlivým zaměřením ať již pořádkové, cizinecké, nebo kriminální služby policie a vyšetřování (<https://www.spshol.cz/>).

Univerzitní studium je zabezpečeno Policejní akademií ČR v Praze. Ta poskytuje vysokoškolské vzdělání v bakalářském, v magisterském a doktorském programu pro příslušníky Policie ČR a ostatních bezpečnostních sborů. Policejní akademii mohou studovat i

studenti z řad civilních uchazečů. Současné rozdělení Policejní akademie plně odpovídá potřebám dnešní policejně kriminalistické činnosti. Akademii tvoří dvě fakulty, Fakulta bezpečnostně právní zabývající se kriminalistikou, zvláště kriminalistickou technikou, forenzními disciplínami, taktikou a metodikou vyšetřování, kriminologií, trestním právem, problematikou cizinecké policie, organizovaným zločinem, technickými zabezpečovacími prostředky. Fakulta bezpečnostního managementu, poskytuje výuku v rámci analýzy a řešení krizových situací, managementu a informatiky, veřejné správy a právních věd (<https://www.polac.cz>).

V perspektivním ohledu je díky tomuto dvojstupňovému systému vzdělávání zaručena všestranná výuka budoucích pracovníků Policie ČR. Je tím tak dána záruka, že zločin ve své nejhorší podobě nikdy nezůstane neodhalen a neobjasněn. Společnost je neustále v konfrontaci se zločinem. Tento sociálně negativní jev, stejně jako společnost prochází neustálým vývojem, je stále sofistikovanější, organizovanější, globálnější, využívající nepřeberné množství nových způsobů a metod. Státní aparát tak musí na tyto problematické jevy společnosti účinně reagovat, vytvářet podmínky pro jejich důslednou eliminaci, nejen po stránce technické, technologické, personální či legislativně-právní, ale v neposlední řadě též kvalitním vzděláváním budoucích příslušníků.

4.2.Kriminalistický ústav Praha

V roce 1945 je položen institucionální základ Kriminalistického ústavu. Historie však sahá mnohem dále. Předchůdcem tohoto ústavu bylo IV oddělení bezpečnostní zřízené v roce 1901 u pražského policejního ředitelství, pro něž jsou charakteristické kriminální služby, Při tomto oddělení je zřízeno daktyloskopické pracoviště, jedno z nejstarších v Evropě. K vzniku této instituce přispěli díky své neutuchající pili přední odborníci zabývající se kriminalistickou vědou již na přelomu 19. a 20. století. Krátce po vzniku samostatné republiky vzniká Ústřední daktyloskopická stanice. Pracoviště se postupně stává součástí Pražského policejního ředitelství, později Poznávacího úřadu policejního ředitelství v Praze, respektive od roku 1927 součástí Ústředního četnického pátracího oddělení. Roku 1929 vzniká u Pražského policejního ředitelství v Praze Všeobecná kriminální ústředna zabývající se speciálními kriminalisticko-technickými metodami a evidencí. Její součástí se v roce 1940 stává Ústřední četnické pátrací oddělení. Při existenci těchto dvou institucí se objevují další instituce dotvářející tak vývoj kriminalistiky u nás. Vznikají Kriminologické ústavy v Praze a v Bratislavě, dochází ke vzniku dalších ústavů soudního lékařství (Straus a Vavera, 2005, s. 173-175).

Základy nové kriminální služby prvních poválečných let byly položeny se vznikem Sboru národní bezpečnosti, jehož součástí byla Veřejná Bezpečnost, mající z dnešního pohledu status policie. Ten byl zřizovatelem nových pracovišť kriminalisticko-technických expertíz. V roce 1947 byl zákonem ukotven status SNB a tím i všech jeho složek. Vzniká Kriminální ústředna, její součástí se stává samostatné oddělení technické (T) zabývající se mechanoskopii, balistikou, fotodokumentací, diagnostikou a samostatné oddělení identifikační (I) zabývající se monodaktyloskopií, daktyloskopickou evidencí, biologií, písmoznalectvím, metalografií, defektoskopií. Samostatnost těchto oddělení končí v roce 1949 sloučením těchto oddělení do jednoho technického oddělení. Vytvořením Hlavní správy Veřejné bezpečnosti v roce 1953 dochází k založení Vědeckotechnického odboru, v jehož čele stál Bohuslav Němec, tento odbor je reorganizován a nově vzniká Kriminalistický ústav rozkazem MV č.166 z 12.12. 1958 (Straus a Vavera, 2005, s. 176-178).

V čl.11 citované přílohy rozkazu MV č. 166/1958 jsou vymezeny hlavní úkoly Kriminalistického ústavu: „*Řídí výkon kriminalistické práce ve VB. Provádí znalecké posudky v oboru technické kriminalistiky pro všechny orgány ministerstva vnitra na dožádání prokuratur a soudů, rovněž všechny identifikační práce z hlediska daktyloskopie. Posílá své pracovníky podle závažnosti případů a speciálnosti trestných činů na místa, kde trestný čin byl spáchán. Zevšeobecňuje vědecko-technickou práci VB pomocí vydaných učebních textů a časopisu „Kriminalistický sborník“. Zavádí a propaguje používání vědecko-technických prostředků v boji s trestnou činností. Organizuje kriminalistický kabinet Hlavní správy VB, a udržuje styk s vědeckými institucemi v oboru kriminalistiky. Předchází úrazům odstraňováním výbušnin a munice školenými pracovníky VB“ (Rozkaz ministra vnitra č. 166 z 12.12.1958, příloha č.1, čl. 11).*

Vydáním tohoto rozkazu byl Kriminalistický ústav koncipován, jako pracoviště určené k vykonávání kriminalisticko-technické činnosti, při jejich vyžadování orgány justice a tehdejší VB. Pro tyto činnosti byl kriminalistický ústav na tu dobu velmi slušně vybaven moderními speciálními přístroji, jako první v republice byl uveden do provozu plynový chromatograf, Heyrovského polarograf. Díky úzké spolupráci převážně s ostatními socialistickými zeměmi využíval ústav i poznatky mezinárodní úrovně (Straus a Vavera, 2005, s. 179).

Pro plnění nových úkolů byl ústav v roce 1966 reorganizován a nově ustanoven jako „*vědeckovýzkumné pracoviště v oboru kriminalistika a jako centrální expertizní pracoviště Veřejné bezpečnosti*“. Tím se jeho podstata odlišila od koncepce z roku 1958 a získala mnohem

větší oborový profil. Vlivem vnitropolitické situace v tehdejší Československu v roce 1968 a později prochází změnami i Sbor národní bezpečnosti. Nově tak vzniká k 1.4.1971 Federální správa Veřejné bezpečnosti, její součástí se stává nově označovaný *Kriminalistický ústav Veřejné bezpečnosti Federální správy Veřejné bezpečnosti*. Tento název nesl až do zrušení SNB a VB v roce 1991 (Straus et al. 2012, s. 185).

Kriminalistický ústav i přes veškeré těžkosti personálního a organizačního charakteru, které přinesla změna politického, společenského, hospodářského života v zemi po roce 1989, dokázal navázat na úspěchy z let minulých. To vše v situaci, kdy dochází k nejasným rozhodnutím o fungování tehdejšího systému v rámci státu a vnitřním rozporům mezi Kriminalistickým ústavem a odbory kriminalistické techniky a expertíz.

Rok 1993 přináší vznik dvou samostatných států, 1.1.1993 dochází k vzniku samostatné České republiky a samostatné Slovenské republiky. Nově tak vzniká Policie České republiky a s tím spojené problémy organizačního pojetí. Kriminalistický ústav Praha tak nadále využívá svůj název s přívlastkem Policie ČR, obdobně na Slovensku vzniká Kriminalisticko-technický a expertizní ústav Prezidia Policajného zboru SR. Přes počáteční těžkosti dochází u obou ústavů k nalezení společné cesty spolupráce. Díky novému rozsahu věcné působnosti, novému názvu a zápisu všech znaleckých pracovišť Policie ČR, na všech úrovních se tak opět stává nedílnou součástí beroucí na sebe zodpovědnost za odborný formát všech těchto pracovišť (Straus a Vavera, 2005, s. 191-193).

Současné fungování Kriminalistického ústavu svou činností staví na velmi dobrých základech z let minulých. Tvoří tak spolu s ostatními institucemi nezastupitelnou složku v boji s kriminalitou tím, že pro tuto činnost vytváří takové podmínky vedoucí k úspěšnému zkoumání a vyhodnocování stop. V rámci výchovy a vzdělání připravuje špičkové odborníky, metodicky řídí a vytváří podmínky pro působení specializovaných policejních útvarů. Nedocenitelná je i publikační činnost pracovníků ústavu pro odbornou i laickou veřejnost.

Důležité místo v činnosti Kriminalistického ústavu Praha vždy zaujímala publikační a vědecká činnost včetně mezinárodní spolupráce. Po celou dobu své existence, ústav prezentuje nejrůznější publikace zaměřující se na problematiku zkoumání stop trestných činů pod vedením zkušených kriminalistických odborníků. Snad nejznámější je několikasvazková publikace zpracovaná tehdejším náčelníkem Bohuslavem Němcem *Učebnice kriminalistiky a Kriminalistická příručka* (Straus a Vavera, 2005 s. 180-182).

Mimo publikační činnost pracovníků ústavu doplňuje odbornou úroveň i časopisecká činnost. Nejvýznamnějším časopisem v minulosti byl vydávaný *Kriminalistický sborník* navazující na předchozí vydávané časopisy *Kriminalistika*, a *Knižnice pro kriminalistiku*, do kterého dopisoval např. Ján Pješčak nebo Bohuslav Němec a který si svou vysokou odbornou formu uchoval dodnes. Odborná kriminalistika byla zveřejňována i v jiných časopisech. Svou činností na dlouhá léta pozitivně ovlivnili několik generací kriminalistů.

Kriminalistický ústav po celou dobu své existence se aktivně zapojuje do mezinárodní spolupráce. Součástí této spolupráce bylo předávání poznatků a zkušeností v oblastech nových metod poznávání zejména mikrostop, případně fonoskopie. Velkým úspěchem bylo v roce 1977 uvedení nového pojetí třístupňového systému kriminalisticko-technických a expertizních pracovišť VB (Straus a Vavera, 2005 s. 186-203).

V roce 1998 se ústav stává členem evropské sítě kriminalistických institucí ENFSI. Mimo toto významné členství spolupracuje ústav s řadou kriminalistických ústavů jiných států, a to především Polska, Slovenska, Anglie nebo Německa. Pořádá vědecké konference, vede odborné semináře, kde jsou vyměňovány zkušenosti v oblastech kriminalistického zkoumání. Status ústavu, jako znaleckého pracoviště, lze doplnit i tvorbou výzkumnou. Předmětem současného výzkumu je nejen vytváření projektů pro nové postupy a metody, ale také prostor k vytváření inovací technologií v oblastech výpočetní techniky, zobrazovacích metod a technik nebo specifických softwarových programů a databází.

V dnešní době lze činnost kriminalistického ústavu rozdělit na několik odborů zabývajících se znaleckým zkoumáním. Jedním z nich je odbor technického zkoumání, do jehož gesce spadá provádění analýzy dat a zkoumání nosičů dat, mechanoskopie, elektrotechnika, balistika, defektoskopie, metalografie, zkoumání ručního písma, psacích strojů, technické zkoumání dokladů, písemností nebo pravosti platidel a cenin. Dalším je přírodovědný odbor, jehož náplní je zkoumání z hlediska chemie, fyzikální chemie, genetiky, antropologie a biologie. Posledním je odbor daktyloskopie a dokumentace, zabývající se v rámci znalecké činnosti obory jako, daktyloskopie, fonoskopie, videodokumentace, kriminalistická fotografie a fotografická technika. Případně provádí na dožádání vyšetřujících orgánů analýza za pomoci fyziodetekce (www.msmt.cz).

Vědecké zázemí tak v současné době na půdě Kriminalistického ústavu získávají v souvislosti s technickým a technologickým vývojem nejen tradiční metody, ale své místo zde nacházejí i metody nové. Jednou z nich je počítačová expertíza. S nárůstem počítačové techniky

a datových nosičů dochází k jejich využívání pro páchání různé trestné činnosti. Ústav na tento trend reagoval vznikem speciálního oddělení, jehož úkolem je zpracovávat odborné analýzy této techniky. Dnes je toto oddělení schopno kromě základního zkoumání datových nosičů jednotlivých počítačů provádět analýzu i dalších datových nosičů, hlavně SIM karet a mobilních telefonů.

Dnes pro svou nezpochybnitelnou výhodu v rámci vyšetřování téměř každého závažného trestného činu je využívána analýza DNA. Tato výhoda je determinována prudkým rozvojem genetického lékařství. Jako každá metoda i genetická analýza prošla řadou významných změn, které určují její další vývoj v budoucnosti. Současná situace v tomto oboru dovoluje pro úspěšnou identifikaci osoby provádět laboratorně klasickou analýzu jaderné DNA. Při využití porovnávací metody je tak schopna prokázat souvislost mezi zajištěným biologickým materiálem a získanými kontrolními vzorky. Pro provádění analýz je v ústavu od roku 2007 k dispozici nová špičkově vybavená laboratoř. Dalším úkolem oddělení je zpracování vzorků DNA získaných na místě činu a jejich porovnávání s kontrolními vzorky od zájmových osob v rámci vyšetřování, současně od roku 2002 jsou laboratorně zpracovávány vzorky získané od osob ve výkonu trestu. Společně tak tvoří základy Národní databáze DNA (www.policie.cz/).

Úspěchy znaleckého zkoumání by nebyly dokonalé bez kvalitních informačních systémů a databází. V kriminalistickém ústavu se dnes zcela běžně využívá IS FODAGEN sloužící k provádění identifikace a identifikačních úkonů v rámci znaleckých sbírek zejména v oblasti daktyloskopie, případně databáze DNA, jímž slouží jako účinný zdroj dat. Dalším, v dnešní době neocenitelným systémem v rámci boje se závažnou kriminalitou, je IS CODIS, popřípadě IS INFO DNA a IS SHODA. Pro potřeby daktyloskopie je využíván systém IS AFIS BIS, případně v rámci Evropské unie EURODAC. Trasologie je zastoupena IS TRASIS sloužící k porovnávání zajištěných trasologických stop se stopami uložených ve sbírkách. IS MECHOS je dalším systémem, který ústav pro své potřeby zkoumání plně využívá. Sbírkou v oblasti balistiky je ÚSBS neboli ústřední sbírka balistických stop obsahující nábojnice a střely ze zajištěných zbraní určené pro další možné znalecké zkoumání. V rámci portrétní identifikace je zaveden systém wPORIDOS sloužící pro policii k sestavování podobizen zájmových osob (www.msmt.cz).

Budoucí aktivity Kriminalistického ústavu, je možno spatřovat ve vývoji nových metod v oblastech kriminalistického zkoumání, např. přírodovědného, technického či identifikačního.

Dnešní věda se nemusí potýkat s množstvím dogmat, předsudků, nebo zkosnatělostí systému, naopak může se plně rozvíjet pro potřeby lidské společnosti. Z tohoto rozvoje bude těžit i kriminalistická věda ve všech svých oblastech. Bude potřeba nejen odborné výchovy budoucích znalců, dostatek moderních technologií, a především finančních zdrojů, neboť jak známo výzkum je dlouhý a finančně náročný. Perspektivy lze hledat v rámci výzkumných úkolů v širokých oblastech znaleckého zkoumání a jejich využívání v oblasti analýzy digitální, počítačové a paměťové techniky. Širší význam v budoucnosti získá využití a rozšíření metod v oblasti entomologie, genetiky, chemie, balistiky a genetiky.

Kriminalistický ústav Praha jako jediné odborné pracoviště v republice má akreditaci na provádění kriminalistické analýzy DNA. Metoda vychází z forenzní genetiky. Při psaní části této podkapitoly, je využit rozhovor s Mgr. Halinou Šimkovou, forenzní genetičkou.

V současné době se bez forenzní genetiky, neobejde téměř žádné vyšetřování závažných trestných činů a dožadování znaleckých posudků v této disciplíně každým rokem vzrůstá. Úspěch této metody je dán nejen v přesnosti, do té doby nepoznané. Uvažme, jaká metoda určení druhové příslušnosti do objevení analýzy DNA byla? Byla jím jen metoda sérologického vyšetření krve. Vývojem moderní medicíny posledních let, však došlo k rozvoji ve výzkumu především analýzy DNA. Jaké dílčí metody analýzy DNA se jeví jako perspektivní z hlediska kriminalistiky? Odpovědi lze najít jak v analýze DNA jednovaječných dvojčat, predikováním biogeografického původu, případně odhadu fenotypových znaků člověka, či familial searching.

Jak je známo, jednovaječná dvojčata mají shodnou DNA, což v kriminalistickém zkoumání vede k situacím, kdy není možnost se 100% jistotou určit, o kterého konkrétního jedince z daných dvojčat, ale i vícčat jde. Pro forenzní analýzu DNA těchto jedinců se tak jeví jako nejlepší, výzkum epigenetických mechanismů, kdy jedním z mechanismů je tzv. metylace DNA. Jednovaječná dvojčata vznikají rozvolněním vajíčka po oplození do dvou ale i více skupin buněk, takto rozvolněné buňky pokračují ve svém vývoji zcela samostatně. Vznikne tak geneticky identický samostatný fyzický jedinec. Díky tomuto procesu se tyto jedinci geneticky od sebe neodlišují. Výzkumem se přišlo na skutečnost, že přes striktně danou genetickou stejnorodost, lze u těchto geneticky totožných jedinců zjistit určité odchylky. Je to způsobeno, epigenetickým mechanismem přenosu určitých dědičných vlastností, které nejsou zakódované v nukleových kyselinách DNA, RNA.

Jedním z těchto mechanismů je právě metylace DNA. Velmi zjednodušeně můžeme tento proces přirovnat ke spínání genů. Výzkumy potvrzují odlišnost chování určitých genů

v průběhu dne, případně v průběhu života. Tím, že jednovaječná dvojčata disponují totožnými geny, dochází vlivem metylace těchto genů k jejich větší rozmanitosti a tím k větší genetické odlišnosti. Teoreticky jsme tak schopni touto metylací genů, zjistit tyto odlišnosti a následně identifikovat, které z dvojčat je pravděpodobným původcem kriminalistické stopy. V současné době je tato metoda v našich podmínkách ve fázi experimentování. Je však otázkou několika let, kdy bude kriminalistika schopna tento experiment uvést do běžné praxe, jako důkazní materiál a tím prolomit jednu z dosavadních bariér identifikace jednovaječných dvojčat.

Metodu metylace DNA je možno, využít nejen u zkoumání odlišností u jednovaječných dvojčat. Tato metoda má schopnost v budoucnosti přispět k úspěšné identifikaci vzorku DNA, tzv. predikci biogeografického původu. Predikcí biogeografického původu můžeme rozumět jako systemizaci, do jaké etnické skupiny osoba spadá. Dnes lze určit příslušnost např. osob evropského, afrického, případně asijského původu. Je to nejzákladnější rozlišení poskytující zjednodušený obraz o původu. Čím přesnější analýza předpokladu, tím větší míra statistické chyby. A zde má zatím tato metoda jisté omezení. Přesnější analýza nedokáže blíže upřesnit o jakou konkrétní národnost se jedná. Toto omezení je jednak způsobeno podílem migrace obyvatel a následnému genetickému míšení. Budoucnost ukáže, zda je možno tyto statické chyby zmírnit a vyšetřovateli přinést verzi, že zkoumaný vzorek zcela jistě neodpovídá africkému ani asijskému původu, z určitosti je evropského původu, přesněji zcela určitě nepochází ze severovýchodních zemí, vykazuje spíše znaky jihoevropských národů. Vyšetřovatel tak může zúžit svou verzi a zacílit pátrání po osobách jihoevropského původu. Výzkumy však pokračují a v budoucnu se dají očekávat nové výsledky.

Další metoda mající potenciál je předpoklad fenotypických znaků. Tedy znaků, jakými je výška, barva vlasů, barva očí, barva kůže, pigmentové skvrny. Znaky v průběhu života konstantní a vykazující určitou spolehlivost. Na základě analýzy DNA určit o jaký znak se u osoby jedná. Pokud výzkumy budou úspěšně pokračovat, nastane v budoucnosti situace, která je největším přáním všech kriminalistů, a to konkrétně identifikovat osobu podle biologické stopy.

Budoucnost identifikace stop je možno vidět v další metodě tzv. familial searching. Jde o využití uložených vzorků DNA, především v komerčních databázích. Obecně lze vyzorovat zvýšený trend, využívající možnost genetického profilování ať již za účelem genealogie, nebo při určení paternity v případech soudních sporů. Pro orgány činné v trestním řízení to představuje, možnost přístupu do těchto databází, při nemožnosti najít patřičnou shodu vzorku v policejní

datábázi DNA. Zde však v současnosti narážíme na několik bariér. Jednou z bariér je možná kolize se zákony, druhou bariérou je etický přístup. Je tak nanejvýš vhodné, vytvořit pro tyto metody zkoumání adekvátní právní a etický rámec, tak aby nedocházelo k právním a etickým excesům.

Silný trend lze však spatřovat i v automatizaci zpracování vzorků, tak aby nedocházelo k případné kontaminaci vzorků a tím k urychlení analýzy. V současnosti zde hraje velkou roli lidský faktor. Na základě vývoje nových a citlivějších přístrojů, bude možno analyzovat stále menší vzorky, bez ovlivnění lidským faktorem. Tím však narážíme na skutečnost, že čím citlivější a rychlejší přístroje, tím větší předpoklad, chybného výsledku analýzy (interview s Mgr. Halinou ŠIMKOVOU forenzní genetička. Praha 16.10.2019).

Na tomto místě je možné uvést historické ohlédnutí dokládající význam analýzy DNA. Kriminalistika ve své historii napomohla k úspěšnému vyřešení mnoha trestných činů. Stejně jako v jiných vědách, i v kriminalistice lze nalézt případy, kdy se kriminalistika dostala do slepé uličky. Jeden z neznámějších případů československé kriminalistiky, dlouhá léta neobjasněný je z roku 1933. Tím případem je vražda Otýlie Vranské. Případ lze zcela určitě označit jako tzv. „kriminalistický pomníček“. Kolik lidí se tehdy, ale i později snažilo případ úspěšně vyřešit, leč neúspěšně. Kolik úsilí kriminalisté vynaložili k objasnění tohoto případu při použití veškerých tehdejších metod. Měli tělo oběti, její úspěšnou identifikaci, byla znalost o způsobu usmrcení, podařilo se zmapovat místa, kde se oběť v inkriminovanou dobu pohybovala. Jen to nejdůležitější jim chybělo, nebyli schopni ze zachycených stop identifikovat pachatele.

Až po více než 80 letech, a právě za pomoci srovnávací analýzy DNA, u dochovaného vzorku trichologického materiálu, s poskytnutými vzorky DNA příbuzných tehdy podezřelých osob, můžeme uvést skutečnost, že tento dlouholetý kriminalistický pomník bude zbořen. Zde však vyvstává otázka etiky. Je opravdu v hlubokém zájmu společnosti zjistit, po tak dlouhé době, jméno pachatele, a pokud ano, jak zaručí anonymitu příbuzných v případě pozitivní shody? Musíme brát v úvahu časový odstup. Skutečný pachatel již nežije a společensky dehonestovat příbuzné, kteří dobrovolně poskytli svou DNA, je přinejmenším společensky nevhodné a neetické. U všech zúčastněných osob zabývající se dnes tímto případem se tak předpokládá vysoká etická úroveň. Co však nastane, pokud se shoda nepodaří prokázat? Příbuzní konečně přestanou žít s pocitem, že jejich předek byl podezřelý z tak ohavného činu. Případ tak bude dál žít svým životem, bude budit zájem a zvědavost odborné i laické veřejnosti do doby, než budou jiné metody kriminalistiky schopny tento případ vyřešit

4.3. Ústavy soudního lékařství

Jak již bylo uvedeno výše, kriminalistika je vědou interdisciplinární, prolínající se mezi ostatními vědeckými obory. Velmi úzký vztah má k matematice, chemii, fyzice, biologii, antropologii, nauce o materiálu, mechanice aj. Kriminalistiku dotvářejí i forenzní disciplíny, soudní lékařství, soudní psychiatrie, soudní sexuologie, soudní inženýrství, obory, které se vyčlenily z mateřských disciplín poskytující pro potřeby poznání znalecké posudky (Musil, 2004, s.12).

Jedním z blízkých oborů kriminalistiky je soudní lékařství. Jako jeden z nejstarších oborů pomáhá kriminalistice k úspěšnému vyřešení trestných činů týkajících se života a zdraví. Obor má své kořeny v dávných dobách, byť byl silně determinován tehdejší postojem k vědeckému zkoumání. První pitva byla provedena roku 1600 Janem Jesenským, nebyla to však pitva v pravém slova smyslu soudní, ale anatomická. Tato první veřejná pitva však znamenala obrovský průlom s ohledem na skutečnost, že středověká víra nahlížela na takové činy jako na činy kacířské. Následně se začínají objevovat první lékařské posudky zprvu o otravách.

V českých zemích první lékařské posudky pro soudní řízení začíná vydávat pražská lékařská fakulta v roce 1669. V pozdější době vzniká „státní lékařství“, do kterého spadá i činnost soudního lékařství. Nástupcem Guldnera von Lobes v oboru „státního lékařství“ se stává český profesor Jan Knobloch, jenž přednášel a prováděl pitvy v budově tehdejší Všeobecné nemocnice v letech 1786-1795. Po odchodu Jana Knoblocha vedl přednášky Josef Bernt, Ignác Nádherný a mnoho dalších následovníků, kteří dali soudnímu lékařství velmi dobrý základ do budoucnosti.

Vlivem okolností v tehdejší Rakousku-Uhersku dochází v roce 1882 k rozdělení pražské univerzity na českou a německou část. Stávající soudní lékařství přechází pod německou část univerzity a následkem tohoto vývoje vzniká v české části pražské univerzity nový český ústav soudního lékařství. Prvním přednostou tohoto ústavu byl Josef Reinsberg, jeho zásluhou se ke studentům tehdejší medicíny dostává první vysokoškolská učebnice soudního lékařství *Nauka o soudním lékařství*. V dalších letech vedl ústav Vladimír Slavík nebo František Hájek, který pro studenty vytvořil ucelenou učebnici *Soudní lékařství a Soudní lékařství v praxi*.

Na začátku druhé poloviny 20. století vznikají nové ústavy, při fakultě hygieny Univerzity Karlovy samostatný Ústav pro soudní lékařství v dnešní době známý jako Ústav

soudního lékařství III. Lékařské fakulty Univerzity Karlovy, prvním přednostou se stává Edward Knobloch. Samostatná katedra při Lékařské fakultě Univerzity Karlovy vzniká v roce 1957, jejím vedoucím a přednostou Ústavu soudního lékařství se stává na dlouho dobu Jaromír Tesař. V Ústřední vojenské nemocnici vzniká v roce 1954 pro potřeby armády Vojenský ústav soudního lékařství, jenž se zabýval mimo úkony stanovené zákonem o zdravotnických službách, prováděním soudních pitev zemřelých příslušníků ozbrojených sil, osob při leteckých nehodách v armádním a civilním sektoru. Specifické pracoviště pro vyšetřování leteckých nehod vzniká v roce 1958 při Ústavu leteckého zdravotnictví v Praze. Poslední pražský ústav soudního lékařství je od roku 1963 při Pediatrické fakultě Univerzity Karlovy.

Penzum problematiky soudního lékařství pro celou republiku by zcela jistě nebyly schopny zvládnout jen ústavy soustředěné pod lékařskými fakultami v Praze, v průběhu 20. století tak vznikají i další ústavy soudního lékařství v Brně, Hradci Králové, Olomouci nebo Plzni. Na Slovensku pak v Bratislavě, Košicích a v Martině. Pro stoupající potřeby se dostávají ústavy soudního lékařství i do dalších zdravotnických zařízení mimo fakultní nemocnice. Tím se vytváří celorepubliková síť ústavů zabezpečující pro orgány činné v trestním řízení podporu ve správném vyhodnocování trestných činů (Straus a Vavera, 2005 s. 216-220).

Dnešní kriminalistika by byla do určité míry slepá, kdyby nevyužívala činností těchto dříve vytvořených ústavů. Svou specifickou vědeckou činností poskytují nedocenitelné poznatky a dávají ve spojení s ostatními vědeckými obory kriminalistice nový rozměr. Právem se tak potvrzuje koexistence tohoto oboru v rámci kriminalistiky. V současnosti tuto síť tvoří 8 ústavů soudního lékařství.

V Praze se jedná o Ústav soudního lékařství a toxikologie při Všeobecné fakultní nemocnici, Ústav soudního lékařství při fakultní nemocnici Na Bulovce, Královské Vinohrady. Posledním pražským ústavem je Vojenský ústav soudního lékařství Ústřední vojenské nemocnice-Vojenské fakultní nemocnice, jehož součástí je od roku 2003 soudně lékařská laboratoř Ústavu leteckého zdravotnictví. Pražské ústavy doplňuje síť dalších ústavů pracujících zejména při fakultních nemocnicích v Brně, Hradci Králové, Olomouci a Plzni.

V současnosti pro výkon této činnosti je zapotřebí nejen odborné znalosti oboru, důležitost je přikládána i legislativní úpravě činnosti soudních lékařů. Současná právní úprava vychází z právního základu z dob Rakouska-Uherska a je legislativně upravena zákonem č. 36/1967 Sb., Zákon o znalcích a tlumočnících. Pro potřeby trestního řízení zákonem č. 141/1961 Sb., Zákon o trestním řízení soudním, zvláště §105, 115. V rámci soudního lékařství

zákonem č. 372/2011 Sb., Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Uvedené zákony tak jasně vymezují činnost příslušných orgánů v rámci soudně lékařské praxe. Ačkoliv se může zdát, že neexistuje rozdíl mezi jednotlivými pitvami, každá pitva sleduje svůj cíl. V případě zdravotní pitvy je cílem objasnění smrti hledisko zdravotní. Mnohem důležitější pro potencionální vyšetřování trestného činu je provedení soudní pitvy. Ta má za úkol, pro vyšetřující orgány objasnit příčinný vztah úmrtí k možné skutkové podstatě trestného činu (Hirt a Vorel, 2015 s. 16-31).

Na tomto místě je nutné podotknout, že v současné době proběhla novelizace výše jmenovaného zákona o znalcích a tlumočnících, která se do jisté míry dotkne činnosti nejen soudního lékařství, ale ve své podstatě všech odvětví znaleckého zkoumání, kriminalistického nevyjímaje. Tato odborná činnost tak bude nově legislativně ošetřena zákonem č. 254/2019 Sb., Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

Současnost a perspektivy soudního lékařství lze hledat v úzké spojitosti s ostatními vědeckými disciplínami, ať již v oboru biochemie, toxikologie, antropologie, genetiky, nebo biomechaniky. Aspekty je možno nalézt především v rozšiřování nových zobrazovacích metod, v provádění vyšetření postmortálně, počítačovou tomografií, nebo magnetickou rezonancí. Metody mnohem efektivnější, v kontrastu s metodou rentgenologie, dokážou zobrazit nejen pevné části snímaného objektu, ale také detailně ukázat a popsat tkáňovou strukturu a její poškození vlivem zranění. Postmortální počítačová tomografie, jako současná a perspektivní zobrazovací metoda, je úspěšně aplikována například ve forenzní antropologii. Vytvoření digitálního obrazu kosterního nálezu a jeho následná archivace tak snižuje predikci rizika poškození při následné manipulaci. Takto digitalizovaných obrazů lze využít v rámci forenzní antropologie při různých identifikačních postupech, například při srovnávací identifikaci kosterních nálezů post mortem a ante mortem.

Tyto neinvazivní metody jsou tak předurčeny k budoucímu využitím v soudním lékařství. Nelze se však pouze spolehnout na tuto formu vyšetření. Své nezastupitelné místo bude mít i tradiční postup provádění pitevního vyšetření. Obě tyto metody by se měly vzájemně doplňovat a pitevní vyšetření společně dotvářet (www.cspatologie.cz).

Závěr

Potírání zločinu lze vystopovat již v dávných dobách. Zločin se vine jako tenká červená nit' po celou dobu existence lidské společnosti. Tak dlouho trvá i samotný boj s tímto společensky závažným jevem. Každé období lidské společnosti svádělo tento boj úměrně k znalostem a zvyklostem. Vývojem společnosti dochází k objevování nových poznatků od přírodních, technických, až po oblast práva. Nutno podotknout, vývoj to byl velmi pomalý a ovlivněný řadou determinantů. Postupným vývojem vzdělání, novým náhledem na přírodní a společenské vědy tak dochází k rozvoji vědy, dnes nazývanou kriminalistika.

Cílem této práce bylo podání uceleného přehledu vývoje této vědy, určení základních vědeckých atributů, pochopení vývoje, uvedení důležitých historických milníků kriminalistiky představení nejvýznamnějších osobností, institucí a pracovišť, zabývající se kriminalistickým zkoumáním. Ucelený přehled dotváří i pohled na současnost a budoucnost kriminalistiky.

O pojmu kriminalistika můžeme hovořit od 19. století, do té doby pojem kriminalistika nebyl znám. Nebyl dán ucelený systém, chyběl předmět, metody, právní ukotvení. To vše přinesl až postupný vývoj společnosti a zájem společnosti o potírání zločinu. Československá kriminalistika byla úzce spjata se zahraničím. Toto spojení vycházelo z podstaty tehdejšího státního uspořádání. Do roku 1918 byli naše země součástí Rakousko-Uherské monarchie. Mezi zahraniční odborníky, zabývající se tou dobou potíráním kriminality, můžeme uvést jméno zakladatele francouzské policejní organizace Eugèna François Vidocqa, Alphonse Bertillona a Hanse Grosse, považovaného za zakladatele oboru kriminalistiky. Mezi první domácí osobnosti lze zařadit v té době Jana Evangelistu Purkyně, Františka Protiwenského, Josefa Povondru.

Dalším milníkem historie bylo období samostatné republiky. Toto období se neslo v duchu dalšího rozvoje. Probíhal rozvoj poznávání metod vedoucích k odhalení trestných činů. Do popředí zájmu se dostávají metody jako kriminalistická fotografie, písmoznalectví a trasologie, zde stojí za zmínku významné práce autorů Petra Chyby, Josefa Šejnohy. Pro naši, ale i světovou kriminalistiku, byla však velkým přínosem činnost českého příslušníka četnictva Ladislava Havlíčka. Ten svou soustředěnou prací vytváří metodu, jejíž základ byl v popisování stop vzniklých mechanickým působením nástrojů.

Období německé okupace republiky a následným světovým válečným konfliktem se československá kriminalistika dostává do područí německé kriminální služby. Vědecká činnost je omezena pouze na tvorbu německou, čeští autoři nevycházejí.

Po osvobození republiky v roce 1945 dochází k výrazným změnám nejen v politickém uspořádání státu, ale i v novém uspořádání bezpečnostních složek. Nově vzniká Sbor národní bezpečnosti, jehož součástí jsou kriminální ústředny v Praze a v Bratislavě. Snahou tak bylo určité zcentralizování pracovišť zabývajících se odbornými expertízami. To vyústilo v roce 1958 založením Kriminologického ústavu v Praze. Vznikem tohoto ústavu dochází k větší koncentraci oborů, jako je daktyloskopie, mechanoskopie, biologie, trasologie a balistika. Své místo si na půdě vzniklého ústavu nacházejí i nové metody, za zmínku stojí odorologie, poznávání mikrostop a další.

Dalším vývojem procházela československá, později česká kriminalistika, v letech 1991 trvající do současnosti. Období znamenající výrazné celospolečenské změny. Kriminalistika tak čelila novým výzvám, především prudkému nárůstu kriminality, novým způsobům páchaní trestných činů. Reakcí na tyto skutečnosti bylo zavádění nových technologií posouvající kriminalistiku o značný kus dopředu. Nové poznatky jsou využívány v oblastech přírodního či technického zkoumání. Do popředí zájmu kriminalistiky se dostává, již zmiňovaná, analýza DNA. Vlivem nástupu digitalizace jsou v hojně míře využívány informační systémy, databáze a sbírky.

Kriminalistika byla dotvářena do značné míry i činnostmi osobností zabývajících se vědeckým poznáním jednotlivých metod. Ty své poznatky prezentovaly odborné společnosti a utvářeli tak obraz kriminalistiky jako plnohodnotné vědy. Je na místě uvést přední osobnosti nejen zahraniční, ale i československé. Významnými představiteli uvedenými v této práci jsou Hans Gross, Alphonse Bertillon. Domácí kriminalistiku zastupuje F. Protiwenský, L. Havlíček. Pro svou průkopnickou činnost v oblasti kriminalistiky je uveden jeden z nejvýznamnějších osobností naší kriminalistiky, Bohuslav Němec, tvůrce mnoha, dodnes obdivovaných, prací a publikací. Na práci Bohuslava Němce navazuje další osobnost, tím byl bezesporu Ján Pješčák. V poslední době tyto osobnosti doplňuje Jan Musil, Miroslav Protivinský, Viktor Porada a řada dalších. Obor soudního lékařství zastupuje Edward Knobloch, Jaromír Tesař, Michal Dogoši.

Rozvoji kriminalistiky napomáhaly také instituce. Jak v rovině teoretické, vydáváním publikací, prezentací poznatků svých členů v časopisech, tak v praktické rovině uváděním poznatků do praxe. Na prvním místě je Kriminologický ústav Praha, vysoce odborné pracoviště, zabývajících se analýzou dodaných vzorků v oborech přírodovědného a technického zkoumání. Pro výchovu a vzdělávání budoucích příslušníků bezpečnostního aparátu sloužila Vysoká škola SNB, později Policejní akademie, tvořící spolu se Střední policejní školou základní platformu

v boji se zločinem. Tyto instituce doplňují právnické fakulty, mající především za úkol výchovu právníků v princípech „kde není zákon, není zločin“. Své místo mají i ústavy soudního lékařství, sloužící vyšetřujícím orgánům v rámci znalecké činnosti v oblasti soudně-patologické praxe.

Součástí práce je i náhled na současnou podobu kriminalistiky a její budoucnost. Kriminalistika dnes reaguje na technologický pokrok jak ve svých oborech, tak i ostatních. Jednou z nich je bezesporu medicína. Důležitým poznatkem z medicíny, kterou kriminalistika přijímá je forenzní genetika především, kriminalistická analýza DNA. Budoucnost této vědy bude postavena, především na výzkumu a rozvoji stávajících metod, ale i zcela nových. Velký význam bude přikládán novým technologiím, ať již v oblasti poznávání, identifikace či digitalizace dodávaných vzorků. Kriminalistika díky tomu bude moci odvážně čelit novým výzvám.

Závěrem lze říct, i když je kriminalistika mladou vědou, úspěšně se dokázala přes počáteční nesnáze ve svém vývoji etablovat mezi ostatní vědecké obory. Zásahu na tomto má, především entuziasmus odborníků a široká spolupráce zainteresovaných institucí. Díky tomu dnes můžeme doufat v pokračujícím úspěšném vývoji, tak aby mohla kriminalistika nadále plnit svou společenskou funkci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

HIRT, Miroslav a VOREL František. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5680-6.

MUSIL, Jan et al. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5.

MUSIL, Jan, KONRÁD Zdeněk a SUCHÁNEK Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9.

NĚMEC, Bohuslav. *Učebnice kriminalistiky*, Praha: Kriminalistický ústav, 1959. ISBN neuvedeno

PJEŠČAK Ján. *Základy kriminalistiky*, Praha: Naše vojsko, 1976. ISBN neuvedeno

STRAUS, Jiří. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem: (do roku 1939)*. Praha: Police history, 2003. ISBN 80-86477-18-5.

STRAUS, Jiří a VAVERA František. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.: (od roku 1939 po současnost)*. Praha: Police history, 2005. ISBN 80-86477-28-2.

STRAUS, Jiří a VAVERA František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-258-5.

STRAUS, Jiří a VAVERA František et al. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-370-4.

ŠIMKOVÁ Halina, 2019 Interview s místopředsedkyní Československé společnosti pro forenzní genetiku. Praha 16.10.2019

Internetové zdroje

KUČEROVÁ, Štěpánka, ŠAFR, Miroslav, UBLOVÁ, Michaela, URBANOVÁ, Petra, HEJNA, Petr Využití RTG vyšetření v soudním lékařství. *In cspatologie.cz* [online].2014 [cit. 19.1.2020]. Dostupné z <http://www.cspatologie.cz/>

MARCINKOVÁ, Mária, STRAKA, Ľubomír, NOVOMESKÝ František, JANÍK, Martin, ŠTULLER, František, KRAJČOVIČ, Jozef Možnosti praktického využitia neinvazívnych zobrazovacích metód vo forenznej medicíne so zameraním na forenznú antropológiu. *In cspatologie. cz* [online].2018 [cit. 19.1.2020]. Dostupné z <http://www.cspatologie.cz/>

MŠMT ČR [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky © MŠMT 2013-2020 [cit.19.1.2020]. Dostupné <http://www.msmt.cz/>

Policejní akademie ČR [online]. Policejní akademie České republiky v Praze © 2018 [cit. 19.1.2020]. Dostupné z <https://www.polac.cz/>

Policie ČR: Úvodní strana [online] © 2019 Policie ČR [cit. 19.1.2020]. Dostupné z <https://www.policie.cz/>

VPŠ a SPŠ MV v Holešově [online]. © 2017 Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Holešově [cit. 19.1.2020]. Dostupné z <https://www.spshol.cz/>